G som i Gemenskap

- En undersökning om bostaden som koncept och typologi i relation till flykting- och bostadsbristen i Sverige

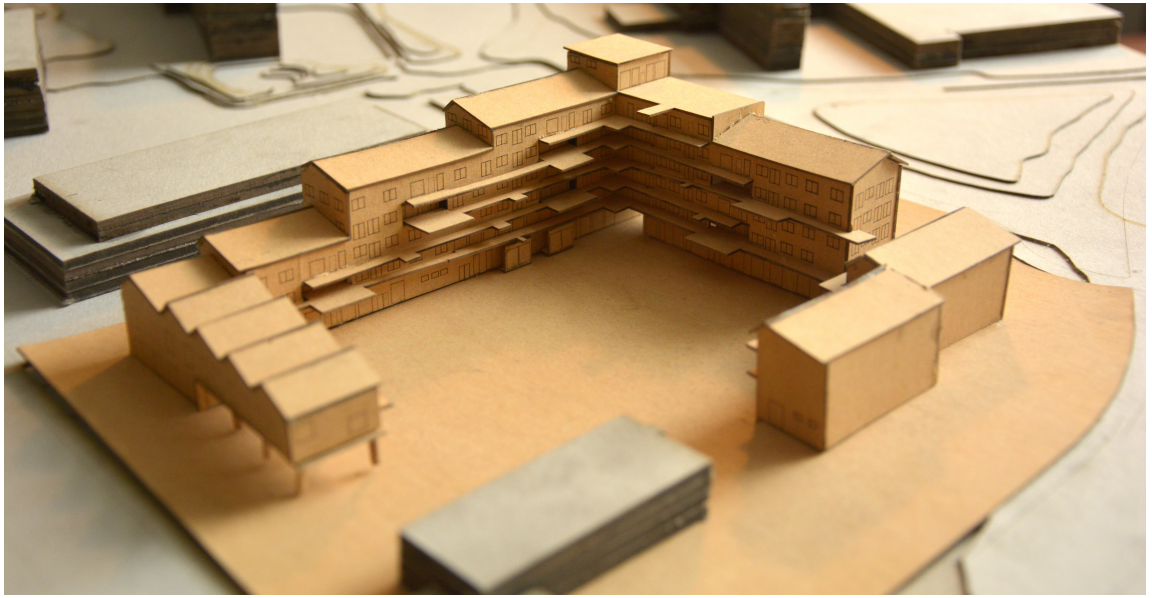

Sarah Litwin

AAHM01: Examensarbete i arkitektur/Degree Project in Architecture
Arkitektskolan, LTH

Examinator: Johnny Åstrand
Handledare: Maria Rasmussen

2016

Abstrakt

Projektet tar avstamp i den flyktingvåg samt allmänna bostadsbrist som genomsyrar dagens samhälle och samhällsdebatt. Dessa förutsättningar för med sig många utmaningar för såväl politiken som byggbranschen, vilken borde driva fram kreativa lösningar och utmana dagens uppfattning om konceptet *bostad*. Fokus får inte enbart ligga på mängden bostäder som behövs utan även hur och för vem. Vi som arkitekter måste fundera noga kring hur vi formar vår byggda värld och utnyttja vår kunskap till att få fram byggen som är gångbara såväl idag som imorgon. Kan ett boende erbjuda ett tak över huvudet för de som har ett akut behov och samtidigt vara ett hem som såväl ger rum för gemenskap som knyter an till sin omgivning?

I mitt gestaltande förslag undersöker jag en byggnadstypologi som ger ett tillfälligt hem i en permanent byggnad. Förslaget erbjuder olika typer av social interaktion, både internt bland de boende samt med sin omgivning. Viktigt har varit att det finns tillgång till olika nivåer av social interaktion: att se människor vistas i samma rum som du, att kunna samtala med en främling, rum där du umgås med dina grannar, där du umgås med din familj eller nära vänner och slutligen utrymme för att få vara helt ensam. Jag söker genom skrivande såväl som gestaltning ta reda på om arkitektur kan främja möten på olika nivåer och erbjuda en plats där de boende mer naturligt kan bli en del av det samhälle de bor i. Här är det just möten och utbyte mellan olika världar som eftersträvas och inte enbart att ge någon ett tak över huvudet.

Gestaltningen har fått en plats i Lund där LTH-området och Professorsstaden möts, en plats som utgör ett möte mellan Universitetet och stadskärnan. Byggnaden skapar därmed en brygga mellan två monofunktionella områden och tillför en ny sort i samspråk med de studentnationer som är belägna på samma gata.

Abstract

The project is driven by the current surge of refugees as well as general housing shortage that permeates today's society and community debate. These conditions bring many challenges to both the politics and the construction industry, which should inspire creative solutions and challenge the current perception of the concept of housing. The focus must not only be on the amount of housing needed but also how and for whom. As architects, we must consider carefully how we shape our built world and utilize our knowledge to get the buildings that are viable today as well as tomorrow. Can a built structure offer a roof over the head of those in urgent need as well as being a home that makes space for community and associates with its surroundings?

In my proposal, I investigate a building typology that will pårovide a temporary home in a permanent building. The proposal offers different types of social interaction, both internally among the residents as well as with its neighbouring communities. A keye point to the design scheme has been to create access to different levels of social interaction: to see people staying in the same room as you, to converse with a stranger, rooms where you spend time with your neighbors, where you are hanging out with your family or close friends and finally a space where one can be completely alone. I seek through writing as well as design to find out if architecture can promote different levels of meeting and offer a place where the residents can more easily become part of the society in which they live. Here the aim is to promote meetings and exchanges between different worlds are and not just giving someone a roof over their head.

The proposal is situated in Lund where the LTH area and Professorsstaden meet, a place that creates a meeting point between the University and the city center. The building thus creates a bridge between two monofunctional areas and adds a new variety in conjunction with the student nations located in the same street.

Innehållsförteckning

1. Process
Startskott s. 4
Frågeställning s. 4
Syfte s. 4
Metod s. 4
s. 5

2. Kontext/Bakgrund
Flyktingsituationen - bakgrund och nuläge
Bostadsbristen s. 6
Diskussioner om lösningar s. 7
s. 8

3. Teori
Flyktingboenden och integration
Grannskapet s. 10
Möten och det publika rummet s. 12
s. 13

4. Intervjuer och besök
Besök och intervju Lunds flyktingenhet /Lena Persson
Besök och Intervju Västervik/Bostadsbolaget s. 14
s. 16

5. Inspirerande arkitektur
Inledning
Sofielunds kollektivhus s. 17
Tietgenkollegiet s. 18
Unité d'Habitation s. 20
s. 22

6. Val av plats s. 24

7. Koncept och gestaltning
Vem är byggnaden till för? s. 32
Innehåll och grundstruktur s.33
Struktur och förhållande till platsen s. 36
Program och ytor s. 40
Byggnaden s. 42

9. Resultat och diskussion s. 69

10. Källor s.70

1. Process

Startskott

Projektet börjar i den nuvarande så kallade flyktingkrisen vilket blivit namnet på en situation där miljontals människor är på flykt från sina hem världen över främst på grund av krig som ex. i Syrien. Tydligt är att denna situation påverkar vårt samhälle på flera olika sätt då många av de som tvingas fly söker sig till Europa och många då till Sverige. Mycket handlar om hur vi ska kunna finna bostadslösningar för dem som söker asyl i Sverige samt hitta hållbara lösningar och integrera de som får möjlighet att stanna. Samtidigt som landet präglas av en mer allmän bostadsbrist som påverkar stora delar av landet.

Min intention för detta projekt är inte att utvärdera "flykting och bostadskrisen" eller att enbart ta itu med det som enbart ett problem som behöver en snabb lösning, utan som ett tillfälle att undersöka bostaden som typologi och normen kring hur vi bygger bostäder idag. Här finns möjlighet att genom arkitekturen skapa förutsättningar för såväl basala nödvändigheter, social interaktion och således integration samt undersöka vad som gör ett hem. Jag tror att vi i Sverige, framförallt arkitekter, har kreativiteten att komma på lösningar som har ett större värde än att lägga ner mycket resurser på att skapa en generisk tillfällig sängplats för människor som kommer från en främmande kultur och främmande omständigheter. Inom byggbranschen finns möjligheten att skapa bostäder som, även om de är enkla, ger ett tillfälligt hem till olika individer men som även ger dem en chans att få leva ett liv i det här landet snarare än att enbart erbjuda dem en säng att vänta ut kriget på.

Frågeställning

Hur kan vi som arkitekter använda våra verktyg för att skapa ett hem för en tillfällig vistelse som erbjuder olika typer av möten och social interaktion både internt och med sin omgivning?

Hur kan vi skapa något som ger ett tillfälligt hem som består i framtiden?

Syfte

Syftet med mitt projekt är att skapa arkitektur som utgår från ett behov hos flyktingar, med möjlighet att utgå både från de som är i processen att söka asyl samt de som fått asyl beviljat, vad gäller bostad och aktiviteter, men som vänder sig mot andra samhällsgrupper och individer som kan ha ett liknande behov av den sorts arkitektur som skapas. I huvudsak kommer detta projekt att vända sig till de som söker efter en bostad för en viss tidpunkt i livet och som inte heller har en klar etablering i området. Därpå medföljer ett visst tillfällighetstänk, som dock ska utföras med ett tänk om *livskvalitet*. Här hör även till att finna möjligheter att skapa denna livskvalitet och en sorts bekvämlighet utan att koppla detta till stor boyta och materiell lyx. Man kan tänka sig att detta projekt hamnar inom ett tidigt skede av en människas bostadskarriär. En tanke finns även om att själva byggnaden ska bestå, vilket exempelvis lägger vikt vid byggnadens förmåga att förändras utan att behöva göra helomfattande ingrepp. En ambition finns även att skapa platser inom byggnaden som ger möjlighet till interaktion mellan invånarna i staden och flyktingarna/migranterna på deras hemmaplan. Det blir därför inte enbart ett sätt för migranter att komma in i det svenska samhället, utan för svenskar att lära sig om migranter. Fokus ligger därmed inte enbart på att integrera migranter utan att få ett *utbyte mellan människor genom arkitekturen*. Detta projekt ska undersöka en gestaltning av en typologi som kan tillgodose dessa behov.

Metod

I detta projekt undersökte jag frågeställning och syfte främst genom kritisk analys i form av gestaltande arkitektur. Projektet inleddes med en inläsningsfas för att få en större förståelse för situationen samt för inspiration. Därtill hörde inläsning av artiklar kring flyktingarnas situation här i Sverige och andra länder samt Simona Schroeders masteruppsats *Architecture and Asylum - A critical analysis of the segregation/intergration of asylum seekers in Denmark* och *texten Den motsägelsefulla staden* Marcus Johansson och Abdul Khahee. För att få en större inblick kring bostäder och bostadstypologier studerade jag även teorier av Jan Gehl, dansk arkitekt och arkitektur teoretiker, Sören Olsson, Professor emeritus vid Chalmers, samt Aabø, Audunson, Vårheims text *How do libraries function as meeting places?. Dessa texter* har använts för att förstärka koncept och design.

Där tillkom även en del fältarbete i form av studiebesök och intervju. Det första blev studiebesök på Lunds kommun och intervju med Lena Persson som arbetar för flyktingenheten i Lunds kommun. Samtidigt besökte vi även ett av deras boenden för människor som beviljats asyl.

Jag gjorde även en intervju med Pelle Svensson, ansvarig för driftområdena Rosavilla, Brevik och Ankarsrum för bostadsbolaget i Västervik vars process kring flyktingboenden varit väl omskrivna. Dessa intervjuer gav mig en inblick i hur man arbetar med bostäder och integrering av flyktingar i två skilda kommuner i Sverige.

Jag valde att arbeta med Lund då jag såg möjlighet att här skapa en arkitektur som stämmer överens med mitt syfte. Viktigt för valet av plats var närheten till stadskärnan samt universitetet, närhet till kollektivtrafik, daglig service, möjlighet att skapa en signifikant mängd bostäder, rörelse och liv i området samt möjlighet till att skapa möten. Parallellt påbörjade jag även skissa fram koncept och program för den arkitektur jag ville skapa.

Parallellt med inläsning och fältarbete gjorde jag praktiskt designarbete i form av både skisser, fysisk modell och 3D modellering samt undersökte referensobjekt. Under denna period gjorde jag bland annat ett studiebesök till Sofielunds kollektivhus.

2. Bakgrund

Flyktingsituationen - bakgrund och dagsläge

I skrivande stund är runt 60 miljoner människor på flykt runtom i världen, varav 40 miljoner är på flykt i sina egna länder. De flesta är flyktingar i utvecklingsländer och mängden flyktingar som tar sig till Europa är långt ifrån den största. (Migrationsverket 2015, mitt i världen)

Ett av de länder där miljontals människor är på flykt både inom och utom landet är Syrien. Landet drabbades 2011 av ett inbördeskrig som fortsatt och förvärrats vilket lett till att det nu är runt 8 miljoner människor på flykt från sina hem, varav ungefär 4 miljoner har tagit sig till andra länder. Det flesta har tagit sig till grannländer så som Libanon, Jordanien, Turkiet och Egypten. (SVT 2015, Extra flyktingkrisen) Flera stora grupper flyr även från Afghanistan, Sudan, Irak, Eritrea m.fl. (Migrationsverket 2016, statistik)

Under 2015 sökte 163 000 människor asyl i Sverige (114 149 män/pojkar, 48 149 kvinnor/flickor. Varav barn 70 384, varav ensamkommande 35 369), dubbelt så många som under 2014. Vid årsskiftet 2015/16 var 180 000 inskrivna hos migrationsverket och 100 000 av dessa hade boenden tillhandahållet av migrationsverket, ofta i form av vandrarhem, campingstugor etc. då det inte finns tillräckligt med hyreslägenheter. Andra bor oftast hos släktingar och vänner. Av de asylsökande fick drygt 34 700 stanna i Sverige varav ungefär hälften av dessa fick uppehållstillstånd efter att en del ärenden avskrivits eller att de blivit omplacerade till andra EU länder. 2015 var Sverige efter Tyskland det land som tog emot flest flyktingar, och då flest per capita. (Migrationsverket 2015, Mitt i Världen)

Flyktingfrågan har varit ett hett debatterat ämne i det här landet de senaste åren. I Sverige och inom regeringen diskuteras mänskliga rättigheter och de fruktansvärda omständigheter människor flyr undan, och vad de går igenom för att ta sig hit. Statliga och kommunala instanser försöker ge dem som kommer hit tak över huvudet och få in barnen i skolan, vilket inte är någon lätt uppgift. Och så finns det ytterligare mörka diskussioner om hur vi ska få bort de som är här och ibland har dessa diskussioner resulterat i agerande om bränder mot flyktinganläggningar.

EU har börjat arbeta med den Turkiska regeringen för att förhindra att obehöriga tar sig över gränsen och skickar tillbaka de som kommer till Turkiet utan att ha sökt asyl i förhand. (Europaportalen 2015)

Under tiden jag arbetat med det här projektet har den politiska inställningen ändrats och man har stramat åt landets gränser, med striktare kontroller vid gränserna och en ambition om att minska flyktingströmmen, vilket även verkat ha effekt. Den 21 juni i år, 2016, röstade man även igenom en motion som gör det svårare för människor att få familjemedlemmar till Sverige när en själv fått uppehållstillstånd. (Migrationsverket 2016, Begränsade möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige)

Något som dock är tydligt är att man gärna klumpar ihop flyktingar i en homogen grupp och glömmer bort att dessa är människor som kommer från olika länder, med olika bakgrund och kultur, från olika sociala klasser, ensamma och hela familjer.

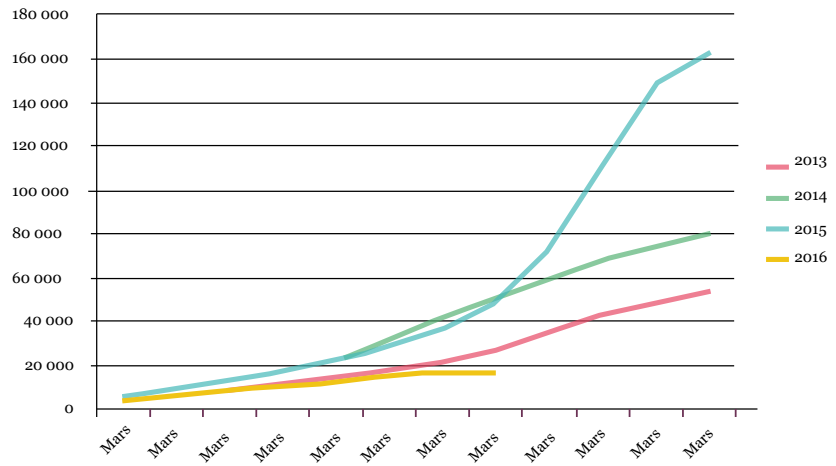

Totalt antal asylsökande 2013-2016 (migrationsverket, 2016)

Bostadsbristen i Sverige

Sverige lider enligt Boverket sedan några år tillbaka av en generell brist på bostäder, priserna är höga (på grund av snabbt stigande inkomster och låga räntor samt på grund av att det byggts för lite under för lång tid (Boverket, 2012, förord). Framförallt är där brist på billiga bostäder, vilka efterfrågas än mer i och med flyktingströmmarna som kommer in i landet. (Sveriges Radio 2016) Man kan tänka sig att upplåtelseformer spelar en viss roll i detta, då det med billiga bostäder även sätter krav på att där ska finnas tillgång till just hyresrätter. Bostadsbristen är inte heller något som enbart påverkar storstadsregioner, utan är utbrett i stora delar av Sverige.

Förslag för att generera fler bostäder är något som också debatteras både vad gäller för landet i allmänhet och för flyktingar. Olika lösningar har tagits fram för att snabbt få fram bostäder till asylsökande där gamla kontorslokaler, hotell, konferensanläggningar etc. byggs om till bostäder. Man har även undersökt att bygga tillfälliga modulbostäder på tillfälliga bygglov som en snabbare process än att få ett vanligt bygglov. Björn Wellhagen (närpolitisk chef Sveriges Byggindustrier) och Lennart Weiss (kommersiell direktör Veidekke) menar dock att det blir dyrt i längden då avskrivningstiden är kortare och inte nödvändigtvis billigare att bygga och han är inte ensam om att ha dragit denna slutsats. (SVD 2015).

Ola Nylander (2016), professor vid Chalmers högskola, uppmanar till att se tillbaka på hur Sverige har hanterat bostadsbrist tidigare, för att få indikationer hur vi på ett långsiktigt sätt kan få fart på bostadsbyggandet. Han pekar på tre välbeprövade lösningar: kooperativt byggande, riktat bostadsstöd och att bygga kvalitativt. Han anser att politiker bör sätta krav på bra arkitektur och menar att om man bygger bra från början kan man tjäna på det ekonomiskt.

Hans Lind, professor i fastighetsekonomi vid KTH, ger förslag till att få tillgång till billiga bostäder är att bygga bostäder som inte attraherar höginkomsttagare som kan trissa upp priser. Till exempel kan det handla om att bygga mindre bostäder eller bygga i mindre attraktiva områden. (Sveriges Radio 2016)

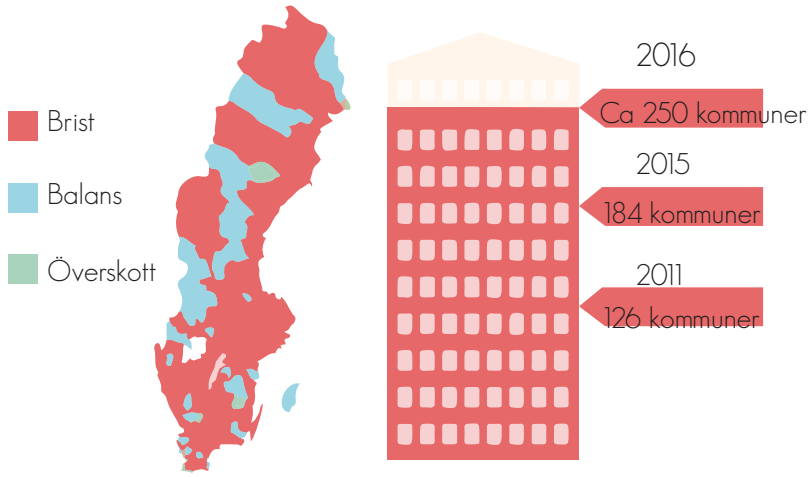

Bostadsbristen i kommuner i Sverige 2011-2016 (svt, 2016)

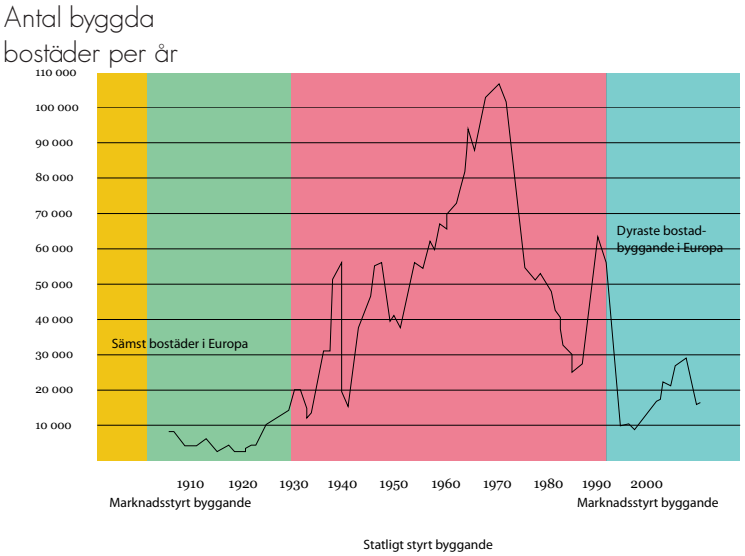

Bostadsmarknadens upp och nedgångar i Sverige under 1900-talet (Svensk bostad 1850-2000. via Nylander 2016)

Kanske är det värt att undersöka att bygga just mindre bostäder som inte är till för de som med ekomiska medel enkelt kan skaffa sig en bostad, men som samtidigt söker ge bostaden goda och gedigna kvaliteter. Istället för att undersöka bostäder som är tillfälligt byggda kan man satsa på att bygga med tanke om ett tillfälligt vistelse, men där själva bygget har en längre livstid. Dock är tanken om tillfälliga lösningar kanske inget man helt ska frångå då detta kan generera bostäder snabbt om det utförs på ett bra sätt och kan komplettera arbetet med mer långsiktiga lösningar. Att finna en ensidig lösning på ett så omfattande problem är antagligen omöjligt och lönslöst att försöka ge sig på. Bättre är då att arkitekter, byggare och politiker försöker bredda sin repertoar och försöka få in rätt lösning på rätt plats. Vi måste se till olika behov för olika människor, men även för olika städer och samhällen (ex. ser situationen i Lund och Malmö olika ut och därför kanske de behöver olika lösningar). Som delaktiga inom byggbranschen måste man ta sig lite tid, även om den är knapp, att resonera kring, vilka kommer faktiskt att kunna bo här nu, vilka kommer eventuellt kunna bo här om 20 år? Om 50 år? Om 100? Kan det här byggprojektet hjälpa till att få in liv till den här platsen eller är risken stor att den spär på segregation och kommer det förfalla om 10 år?

Integrering är också en stor utmaning som vi måste motarbeta efter bästa förmåga. Den verkar tyvärr svår att bygga bort, men lätt att bygga in. Det är svårt för flyktingar att ta sig in i samhället och få chans att utöva yrken och vidareutbilda sig. De kommer in i en ny kultur de inte känner igen och det kan även vara svårt för lokalbefolkningen att ta emot. Det är på många håll i landet ett ganska hårt socialt klimat. Även om arkitektur och stadsbyggnad inte kan lösa alla dessa problem så kan den kanske hjälpa till genom att tvinga oss människor att se och möta varandra.

Ett annat problem, som i sin tur spär på de andra, är en ojämn fördelning av mottagande mellan olika län och kommuner där man sett att många kommuner har egentlig kapacitet att ta emot fler flyktingar än vad de gör, däribland Lund. (Regeringskansliet 2014)

Som arkitekter ska vi fråga oss själva, vad är vår roll i detta sammanhang? Inom arkitektvärlden har man börjat diskutera vad vi inom vår yrkesgrupp kan gör för situationen, främst då när det kommer till boenden. Linda Camara, Kontorschef Tengbom arkitekter Kalmar, och Cecilia Holmström, Bostadsexpert Tengbom arkitekter, skriver om hur vi inom byggbranschen måste agera snabbt, men utan att tappa ett framtidstänkande. (Camara och Holmström 2015) Strategier kommer behövas såväl regionalt som nationellt och arbeta med projekt i olika skalor. Vi måste visa hur byggnader är mer än bara väggar och tak, hur arkitektur kan hjälpa till att lösa problem, skapa hem och skapa platser för människor med olika förutsättningar, bakgrunder och framförallt tänka igenom begreppet kring bostadsvanor. Idealet är att skapa en arkitektur som både fungerar för att lösa boende situationen för flyktingar, men som även ger något till sin omgivning och skapar god arkitektur. Kanske är det nu dags att börja se sig om efter en ny sorts typologi, en som kan tillgodose behovet av en fluktuerande/växlande befolkningsmängd och föränderliga familjesituationer och ser till olika bostadsvanor. Denna nya typologi borde således även ta tillvara chansen att skapa länkar till samhället runtom. Vi kan inte lösa allt med hjälp av arkitekturen, men genom den kan vi skapa förutsättningar för människor för ett väl integrerat samhälle.

3. Teorier

Flyktingboenden och integration

Ett viktigt ämne att beakta när det kommer till immigration och flyktingströmningar är just det här med integrering. Det blir en balansgång mellan viljan och vikten i att anpassa sig till det nya land och kultur man kommit in i, ett måste menar många för överlevnad, och samtidigt kunna hålla kvar vid sin egen kultur och traditioner som är en viktig del i den man är och för många kanske det enda man har kvar. Där ska finnas en chans för de nykomna att hitta ett nytt hem, om än tillfälligt, som inte är avskuret från samhället runtomkring. Marcus Johansson och Abdul Khahee skriver i texten *exkludering i den mångkulturella staden*, även om hur det finns en problematik i hur man ser på invandrares förmåga att komma in i det nya samhället. Samhället sätter krav på flyktingar att anpassa sig helt, eller så åker man ut i periferin, utan att man i samhället är villig att anstränga sig att möta flyktingarna på vägen, att anpassa sig till att få in en ny kultur i samhället. Och samtidigt som man sätter dessa krav finns en stor misstro om att invandrarna kan anpassa sig. (Elander, Den motsägelsefulla staden: vardagsliv och urbana regimer, 2001, kapitel av Marcus Johansson och Abdul Khakhee, s.85-90, s. 111).

Simona Schroeder, student vid UCL Bartlett, studerar i sin masteruppsats *Architecture and Asylum* asylboenden i Danmark. Även hon tar upp problematiken kring rätten att vara annorlunda, att få uttrycka sin kultur och samtidigt ha rätten till staden och rätten att delta i det publika rummet. Hon menar att det finns en viss avsaknad i samhället av att vilja ta del av nya kulturer som kommer in utifrån och man vill därför kanske inte se det på gatan. Det ska isoleras till hemmet. Detta skapar en klyfta mellan invandrare och lokala då de lokala inte vill lära sig om sina nya grannars traditioner vilket i sin tur troligen leder till att många nyanlända söker sig till sin egen sociala grupp. (Schroeder 2014, s. 14- 15). Johansson och khahee menar att ett problem i samhället är att ofta när invandrare flyttar till ett nytt område finns en tendens bland lokalbefolkningen att flytta ut om de har t ex. ekonomiska medel. Detta signalerar i sin tur att invandrarna inte är välkomna in i samhället vilket på sikt leder till att de skapar sina egna samhällen. (Johansson och Khakhee, s.85-90.)

Schroeder påpekar även hur flyktingar ofta blir både fysiskt och psykiskt isolerade och förlorar sin status i samhällets ögon som individer. Hon ser en avsaknad av en typologi för boenden för asylsökande och avsaknaden av detta inom arkitekturteorin. Däremot finns mycket litteratur om hur segregation påverkar deras mentala hälsa, men väldigt lite forskning kring vilken roll arkitekturen har i detta. (Schroeder 2014, s.6) Istället är det vanligt att försöker aktivt göra livet för flyktingar oattraktivt för att uppmuntra dem att flytta tillbaka till sina hemländer så fort konflikten är över. Detta görs genom att hindra dem att etablera ett normalt liv och etablera boenden som är isolerade. Dock har man i vissa länder sett att flyktingar som under sin tid i landet är engagerade med arbete eller utbildning med större sannolikhet återvänder till sina egna länder. Man kan i intervjuer ex. se att en del känner ett ansvar för sitt hemland och vill återvända när konflikten är över och det är säkert att återvända. Schroeder hävdar vikten av att integrera flyktingar så fort de söker asyl i landet och inte enbart från det att de blivit tilldelade medborgarskap Detta då de kan ta flera år att få medborgarskap och att den isolering de befinner sig i kan ha en negativ effekt på deras mentala hälsa och även så viss negativ effekt på samhället omkring. (Ibid s. 12)

Schroeder talar om hur retoriken kring asylsökande i Danmark har gått från att tidigare varit välkomnande till att tala om negativa stereotyper och rädsla. (Ibid s. 13) detta är då att jämföra med samhällsdebatten i Sverige där ordet flykting har blivit ett negativt laddat och inte längre väcker empati i samma utsträckning.

Hon hävdar immigranters rätt att vara olika, att få uttrycka sin kultur och samtidigt ha rätten till staden och att delta i det publika rummet. (Ibid, s. 15) Det handlar här alltså om att få vara en del av samhället och den publika sfären som en likvärdig individ och göra detta samtidigt som man då kan visa upp sin egen kultur. Flyktingar som fått asyl anses som lika medlemmar av samhället, men utan samma politiska rättigheter och status. Detta styrker även Johanson och Khahee, där de talar om en etnisk segregation och exkludering i det politiska rummet. Han menar att staden styrs monokulturellt mer än multikulturellt då invandrares maktlöshet leder till monokulturell ordning. (Johansson och Khakhee, s.85-91)

Schroeder tar även upp vikten av platsens kontext, programmet, den sociala kontexten och arkitekturen för att få en lyckad integrering av asylsökare. (Schroeder 2014, s.34) Här nämns även problematiken med aktiviteter kring asylbostäder. Hon menar att samtidigt som aktiviteter inom boendet är viktigt då det är viktigt för den mentala hälsan att hålla igång och engagera sig i något, gör det att de asylsökande håller sig inom sin sociala grupp vilket riskerar att ytterligare öka segregationen. Då man istället, som i hennes exempel om Centre Vollmose där hyrde röda korset boende i Østerhöj samt en shop i Vollmose Torvs shoppingcenter som användes som administration. Här fanns närheten till andra faciliteter så som skola, bibliotek, kulturhus, arbetsförmedling, hälsa etc. Asylsökande fick här dela faciliteter med lokalbefolkningen. Detta gjorde att lokalbefolkningen och asylsökare rörde sig inom samma ytor och den öppna layouten av administrationen gjorde att civila aktivt kunde delta och erbjuda hjälp och stöd. (Ibid s. 50-51)

Hon nämner även vikten av bostädernas utformning. Centre Avnstrup som är ett annat exempel beskrivs som tomt och opersonligt, framförallt de gemensamma utrymmen ex. tomma och ekande korridorer. Rummen beskriver hon som små och begränsade och att man här äter och sover i ett rum med upp till fyra främlingar utan tillgång till minsta privata utrymme. Det finns även klotter och tecken på mindre vandalism. Motsatsen är då tidigare nämnda Centre Vollmose där de nyanlända även välkomnas med en liten blombukett och välkomstkort. Små saker som dessa lättade upp stämningen på centret och man upptäckte att de asylsökande exempelvis ofta hjälpte varandra om något var trasigt istället för att kontakta administrationen samt att när man flyttade ut lämnades det snyggt och rent. Man hade även betydligt mindre behov av att kontakta polisen än i Centre Aderød. Schroeder drar slutsatsen att stolthet och trivsel över sitt hem gör att man tar bättre hand om det. (Schroeder s. 61-62)

Egna reflektioner

Kanske behöver vi använda oss av publika rum och mötesplatser där utbyte av i varje fall ytlig kultur kan ske utan påtvingad assimilation. Svårigheten är just att skapa dessa rum där nyanlända/ individer med en minoritetskultur vågar ta plats och som samtidigt tilltalar "normbefolkningen" så att man kan få till ett multikulturellt rum och inte effekten av att lokalbefolkningen lämnar när för många invandrare kommer in. Detta stärks även i Schroeder om att ge immigranter rum att visa sina resurser och deras förmåga att bidra. De behöver tillgång till program och aktivitet som inte bara är exklusivt för dem, men som inte heller är beroende av goda grannars arbete.

Det krävs alltså mer än en kvalitet där mycket beror av annat. Därför kan vi inte få till en superlösning som går att klistra in i alla situationer. Vi måste komma ihåg att flyktingar är individer med olika behov och istället för att klumpa ihop ett gäng på måfå måste man se till vilka de är som individer. Är de ensamma eller med familjer? Vad har de för behov? Vad har de för styrkor/vad kan de bidra med? Hur kan de utvecklas? Finns andra som vars situation liknar deras?

Grannskapet

Sören Olsson diskuterar i kapitlet *Byggd miljö som förutsättning för socialt liv*, ur boken Bostadens rum, vikten av närmiljön kring grannskapet. Han delar även upp skillnaden mellan grannskapsplanering som han menar ofta innefattar ett större område och det lilla grannskapet – sammanhanget kring bostaden som innefattar en mindre skala, en annan nivå på bostaden. Vad som ingår i det lilla grannskapet syftar socialt sett till de människor som bor närmast varandra men också den fysiska miljö som ex. förråd och tvättstuga som hör till ett flerbostadshus. (Nylander, Bostadens rum: Chalmersarkitekter om bostadens kvalitet, 2007, kapitel av Sören Olsson s.57)

Grannskapet och närmiljön har olika stor betydelse för olika människor, men för många upplevs det vara viktigt med ett väl fungerande grannskap menar Olsson. Framförallt är det den sociala biten som är av störst vikt. Ofta etableras kulturella mönster inom grannskapet och Olsson menar att man gärna vill hålla en viss distans till sina grannar och upprätthålla kontroll över gränsen mellan det privata och det halvoffentliga grannskapet. Han menar dock att detta är en idé som historiskt grundar sig i borgarklassen i Sverige, där man inom arbetarklassen mera fritt tog sin in hos varandra för socialt umgänge. Detta är något att beakta då detta beteende också kan ses som väldigt svenskt, att vilja ta avstånd och att ha en väldigt stor respekt för det privata, på gott och på ont. (Ibid, s. 58-59)

Ofta är det grannar som pekas ut som problem vid dåligt grannskap, men det är även en god relation till grannar som skapar trivsel och framförallt trygghet. Man prata och socialiserar, har någon i sin närhet att be om hjälp och lösa gemensamma problem och att man blir sedd. . (Ibid, s.59)

En annan viktig del av ett gott grannskap är tillgång till en neutral arena, en halvprivat plats som upplevs tillhöra de boende och som innefattar ett gemensamt ansvar. Den ger utrymme för passiva eller kortare aktiva möten och påtvingar ingen större social interaktion. Två klassiska arenor är gatan och gården. Gatan har dock förlorat sin makt som en central punkt för grannskapet i och med bilens intågande. Då var det ofta en livlig och lokal miljö, där det dock fanns utrymme för främlingar att passera. . (Ibid s.60)

Olsson påpekar att något som skapar dåligt fungerande grannskap är där många ständigt flyttar och där man sällan ser varandra vilket gör det svårt att veta vilka som bor i huset och skapar därför otrygghet. Därför är det viktigt att skapa miljöer som gör folk sedda och ger en chans att om än ytligt få koll på sina grannar. (Ibid, s.63)

Egna reflektioner

Då det här projektet ämna kretsar kring människor där flytt är ett ständigt återkommande tema blir här viktigt att skapa möjligheter att få in dem i en social kontext som kan skapa trygghet. Alltså blir här intressant att beakta Olssons studier kring hur viktig roll grannar och grannskapet har i att skapa just en sådan kontext. Med detta som utgångspunkt blir där viktigt att skapa så bra förutsättningar som möjligt till god kontakt inom grannskapet, även i olika skalor. Här kan man exempelvis titta på exempel så som studentkorridorer då man delar en del faciliteter med en begränsad grupp människor. Man tänker sig att grannskapet då bryts ned i mindre, men intima och hanterbara delar. Att ha gemensamma ytor som är tillägnade en mindre grupp gör det ofta mer inbjudande att ta kontakt. Exempelvis delar jag själv hall och entré med en annan lägenhet där jag bor. Vi stannar här upp ibland och byter några ord. Det är sällan vi umgås några längre stunder, men man hjälps ändå åt att hålla koll att dörren är ordentligt låst, hjälper till att vattna varandras blommor och kan låna den klassiska kopp sockret någon gång. I projektet skapas därför dessa gemensamma kök som ett sorts mindre inomhusgårdar där en sammansättning av lägenheter kan passera igenom och säga hej innan man slinker vidare till sin privata del och om de så önskar umgås mer som att laga mat tillsammans.

Viktigt blir i mitt projekt att tänka igenom olika gränsdragningar eller zoner av privathet och integritet – vilka utrymmen delar man med vem och har man någon zon där man har möjlighet att vara privat? Detta framförallt då projektet även ämnar att locka utomstående ta del av vissa rum. Det Olsson kalla den neutrala arenan är en intressant idé och det blir viktigt att, förutom skapa kontakt mellan de närmsta grannarna även skapa rumsligheter som är tillägnat de boende. Här kan man tänka sig att sociala rum (ex. gemensamma filmrum, mötesrum, rekreationsrum etc.) får en sådan funktion, men även bra utformade trapphus och området kring ex. postlådefack skapar möjligheter att få kontakt med grannar.

Möten och det publika rummet

Jan Gehl delar i sin text *Life between buildings* upp de aktiviteter som sker i det publika rummet i tre kategorier: Nödvändiga aktiviteter (att gå till skolan/jobbet, handla mat, vänta på bussen, gå ärenden etc.), valfria aktiviteter, de man tar ett aktivt val att delta i (ta en promenad, sola sig i parken etc.) Dessa aktiviteter hänger ihop med goda fysiska förutsättningar så som väder och inbjudande utformning av platser. Där platser utomhus är av sämre kvalitet sker nästan enbart nödvändiga aktiviteter. I God miljöer sker då i motsättning ett brett spektrum av möjliga aktiviteter. Den tredje kategorin får benämningen sociala aktiviteter och är beroende av andra människors närvaro och resulterar i interaktion. Denna interaktion kan vara både aktiv, konversationer, gemensamma aktiviteter, eller passiv, att helt enkelt bara se och höra andra människor. (Viktig! Återkommer till biblioteket). De sociala aktiviteterna sker i alla möjliga typer av rum – hemmet, publika byggnader, arbetet samt ute i de publika rummen. Det är det sistnämnda som Gehl tittat närmare på och även kallar resulterande aktiviteten därför att deras händelse nästan alltid är länkad till de andra två aktiviteterna. Enkelt förklarat kan man säga att sociala aktiviteter sker närhelst två personer är tillsammans i samma rum. Själva mötet, även passivt, att bara se varandra, har potential att leda till mer omfattande sociala aktiviteter. Han menar att även om vi som arkitekter och planerare inte kan styra kvaliteten och intensiteten av den sociala aktiviteten så kan vi påverka möjligheten att möta, se och höra andra människor (alltså passiva möten). (Gehl, s. 365-366)

Gehl räknar även upp olika möjligheter som ges bara genom att kunna se och höra andra, en lågintensiv social aktivitet (kontaktskala låg (se och höra) – hög (nära vänskap):

- Passiv/modest kontakt (se och höra kontakt)
- En möjlig startpunkt för kontakt på andra nivåer
- Möjlighet att underhålla redan etablerade kontakter
- En informationskälla om den sociala världen utanför
- En inspirationskälla som erbjuder en stimulerande upplevelse

Att erbjuda möjligheter för aktiviteter mellan byggnader som alltså erbjuder en bred skala av kontakt är mycket viktig. Om detta inte existerar försvinner en övergång mellan att vara ensam och att vara tillsammans: Antingen är man ensam eller så är man med andra på en ganska krävande nivå (med familj eller nära vänner). (Ibid, s. 367)

Livet mellan byggnaderna är det som, Gehl, ger människor en chans att träffa människor på ett avslappnat sätt utan några egentliga krav. (Ibid, s367-369)

Aabø, Audunson, Vårheim Tar även de upp konceptet om låg och högintensiva möten/mötesplatser där de undersöker folkbibliotekets potential som mötesplats. diskuteras bibliotekets potential att vara en plats för ett rikt och dynamiskt utbyte mellan människor från olika kulturer. De tror även att det har potential att främja kommunikation och främjar en gemenskap som knyter samman oavsett kultur, etnicitet, genretion och sociala förhållanden. (Aabø, Audunson, Vårheim, s.3) De talar om hur platser med lågintensiva möten kan generera ett socialt kapital som vill skapa ett stort men ytligt kontaktnät. De beskriver själva deras förklaring av koncepter på följande vis:
"The essence of the concept of low-intensive meetings is that at such meetings the participants are exposed to otherness, i.e., values and interests different from those the person in question cherishes,whereas the essence of the concept of high-intensive meetings is that participants meet with people with whom they already share values and interests." (Ibid, s.6)

Egna reflektioner

Då projektet har fokus på sociala kvaliteter och att skapa bryggor mellan de boende och kringliggande samhälle blir det viktigt att skapa utrymme för olika typer av socialt agerande. Det bör finnas möjligheter att vistas i samma rum utan att aktivt behöva umgås (som exempelvis i ett bibliotek) och samtidigt finna rum där man kan få utbyte av idéer, visa upp sin kultur samt rum som man själv kan ta i anspråk. Skapa förutsättningar för publika rum inomhus som inte nödvändigtvis kostar pengar. Möjlighet att inom detta utrymme exempelvis ha multi rum som kan hyras ut till exempelvis undervisning, möten, föreläsningar etc. samt plats för personal och kanske mat verksamhet där de som bor även har möjlighet till inkomst samt ta in sin annorlunda matkultur som kan vara en publikdragare.

4. Intervjuer

Besök och intervju Lunds flyktingenhet /Lena Persson, bostadssamordnare för flyktingenheten i Lunds kommun

Jag fick tillfälle att träffa Lena Persson, och lokal miljö, samt besöka ett av de bostadsprojekt för nyanlända som hon varit med och drivit som ligger i östra Lund.

Ett stort problem som Lena tog upp var bristen på permanenta bostäder. Hon ser dock en fördel med ankomstboenden då de där får en chans att lära sig lite om det praktiska kring att bo i Sverige som de annars missar om de redan från början arrangerar boende själva. Hon hänvisar till en ny lag som syftar till att få ut människor med uppehållstillstånd från anläggningsboenden ut i kommunerna, vilket ytterligare ökar trycket på bostadsmarknaden.

De som får en lägenhet via kommunen, vilket kan vara flyktingar men även tonåringar etc. hamnar i en egen bostadskö hos kommunen då de inte har poängen eller kan garantera hyra vilket inte kvalificerar dem för ett vanligt system. 5% av bygglov (bostäder) på kommunal mark ska gå tillbaka till kommunen. Detta händer dock nästan aldrig och en stor utmaning är hur man ska få fastighetsägare att tilldela lägenheter för sociala ändamål, säger Lena Persson.

Lena tyckte även att man borde bygga asylboenden mer ute i byarna. Jag kan förstå fördelen med detta då marken antagligen är billigare och trycket på skolorna kanske inte är lika högt samt ett sätt att befolka landsbygden. Samtidigt finns en risk att man segregerar och att man väljer att lägga all fokus ute på landsbygden istället för att arbeta parallellt med att försöka ge plats i staden. Jag ser att det finns fördelar med att göra båda delarna. Dessutom har Lunds stad potential att förtätas runtom stadskärnan.

Boendet vi besökte består av två stycken modulbyggnader i två våningar, loftgångar, gemensamt soprum, gård och cykelställ. De är enkla och i gott skick med ordentliga lägenheter inuti. Där finns det olika typer av lägenheter, från enrummare med kök och sovalkov på 54m2 till fyra rum och kök på 92m2. Vi träffar en familj från Syrien som delar hall, kök, badrum, vardagsrum och ett sovrum. Officiellt ska de vara tre personer är de tre personer som delar på detta, föräldrarna och deras yngsta barn. Lena hänvisar till att något som varit knepigt har varit att lära de nyinflyttade om sopsorteringen och de har fått införa turordningssystem.

Andra detaljer som hon menar är viktigt är valet av material, framförallt i badrummen. Enligt henne tvättar de sig mer än svenskar (kanske även för att de är fler) och svartmögel har bildats i duschen. Avloppen belastas även mer av mycket oljor som används vid matlagningen. Andra skillnader som hon upptäckt är att de föredragit lysrör mot vad vi svenskar ansett vara bättre lampor. Hon har även erfarit att de sover fler i ett och samma sovrum och gärna på madrasser.

Egna reflektioner

Husen som vi besökte var definitivt skäliga vad gäller storlek och faciliteter, och då de är modulbyggda var de snabba att få upp och även enkla att montera ner om det så behövs. Dock hade de inte många andra goda kvaliteter som jag kunde se, gården var inte särskilt väl utförd och det fanns lite utrymme till social aktivitet eller någon direkt anknytning till området omkring.

Det framkom av intervju och besöket att Lunds kommun arbetar just nu med att ta emot flyktingar, men även här är bristen på bostäder ett problem. Framförallt är det brist på lägenheter för de som fått uppehållstillstånd och som kommunen, inte migrationsverket ansvarar för. Jag tror dock att det finns potential för att bygga fler bostäder här i Lund som även kommer behövas i framtiden då där kommer finnas ett behov av t ex. studentbostäder. Att bygga nytt tar ju tyvärr sin tid, därför är det även viktigt att vi verkligen tänker igenom hur och var vi bygger nytt för att det ska kunna utnyttjas så bra som möjligt nu och i framtiden.

Där blir även en del kulturkrockar som verkar uppstå på grund av olika bostadsvanor. Det är en svår balansgång att väga hur mycket ska man tvinga människor att ta efter våra bostadsvanor och hur mycket ska vi bygga utifrån andras bostadsvanor. Framförallt när det är flyktingar från flera olika kulturer som klumpas samman i liknande bostadssammanhang.

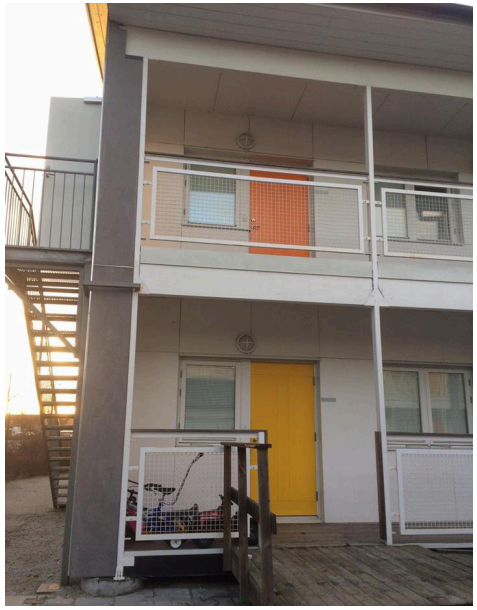

Besök och Intervju Västervik/Bostadsbolaget

Ytterligare en intervju jag gjorde var med Pelle Svensson för Västerviks Bostadsbolag. Här i Ankarsrum, Västervik har modulbostäder uppförts för nykomna, ritade av arkitekten Samer Alshekh som kom till Sverige från Syrien 2014. I och med dessa har man även skapat en ny strategisk modell som blivit kallad just Västerviksmodellen. (Arkitekten nummer 12, s.34-35, 2016).

Ankarsrum är ett litet samhälle med ca 1300 invånare där bostadsbolaget redan ägde en tomt med byggrätt vilket gjorde att de kom igång väldigt snabbt, berättar Pelle Svensson, bostadsbolaget i Västervik. Modulhus kunde snabbt smällas upp på tomterna och Skanska fick stå för markarbetet och Älöträ för själva modulhusen. Det blev dock en del problem då Älöträ aldrig gjort bostadshus tidigare och saknade en del kompetens. De har dock fått mycket intresse för dessa bostäder, berättar Pelle. Det är tre hus som med två lägenheter var och man ser möjligheten att senare kunna bygga om dessa till villor eller trygghetsboenden. Modulerna kan även flyttas relativt enkelt. De har även fjällvärme kopplat.

Västeviksmodellen innebar att migrationsverket valde ut familjer som de trodde skulle passa in i samhället. Det kunde exempelvis vara att orten hade brist på personal. De har även ett aktivt föreningsliv i Ankarrum i form av fotbollsklubbar och liknande som de nyanlända har kunnat engagera sig inom. Det var litet tjafs när man gick ut med att det skulle byggas flyktingboenden, men sedan allt varit klart har det inte varit några incidenter.

Pelle berättar att han märker att de familjer som bor i lägenheterna använder dem något annorlunda än svenska familjer gör. Bland annat har de högre värme inomhus. Fönster täcks ofta för med dubbla tyg. Spisfläktar står på hela dagarna och en del egna el dragningar har hittats, hyllor som satts upp i badrum och penetrerat våtrumsskikt. Sopsortering verkar även här ha varit ett problem. Man har dock upptäckt att en del svenskar även de fått vana att strunta i att sortera.

Man har även infört ett system som innebär att de boende kan få sköta en del kring fastigheten så som att sanda och skotta vilket kan sänka deras hyra något. Detta har fungerat väldigt bra.

Pelle menar att det märkas att det är modulhus ändå. De har minimikrav vad gäller isolering etc. Trots att man försökt ge dem ett visst villautseende anser han att de trots inger en viss barackkänsla. Detta tror han kanske beror på papptaket och att det inomhus finns en synlig skarv vid modulerna. De kan dock hyra ut lägenheterna för 200 kr/natt till migrationsverket vilket gör det billigare än många andra boenden. Migrationsverket inreder lägenheterna med det mest nödvändiga. Han tror dock att ju längre de bor i lägenheterna och får det mer ombonat desto mer försvinner av barackkänslan.

Egna reflektioner

Då byggnaderna verkar skäliga, har kommit upp väldigt snabbt och de boende verkar komma in i samhället bra, så saknas ändå mycket. Det är inte mycket till arkitektur vad gäller projektet vad gäller utseende eller omgivning. De tre husen är bara utplacerade på en gräsmatta med en liten lekplats på sidan, annars inga gemensamma faciliteter.
Om man ändå ser möjligheten att senare sälja vidare bostaden, eller ge den en annan användning, vilket ger den ett långsiktigt värde, varför inte göra det bättre?

Det mer intressanta med projektet är ju snarare processen, framförallt hur man samarbetat med migrationsverket för att få dit folk som behövs och därför lättare kan integreras i samhället. Detta verkar för mig vara såklart ett praktiskt tillvägagångssätt och kanske ett mer realistiskt sätt att integrera människor. Dock kan man ifrågasätta det rent moraliskt, för hur hanterar man de som inte har en naturlig plats i vårt normsamhälle?

Västerviks kommun

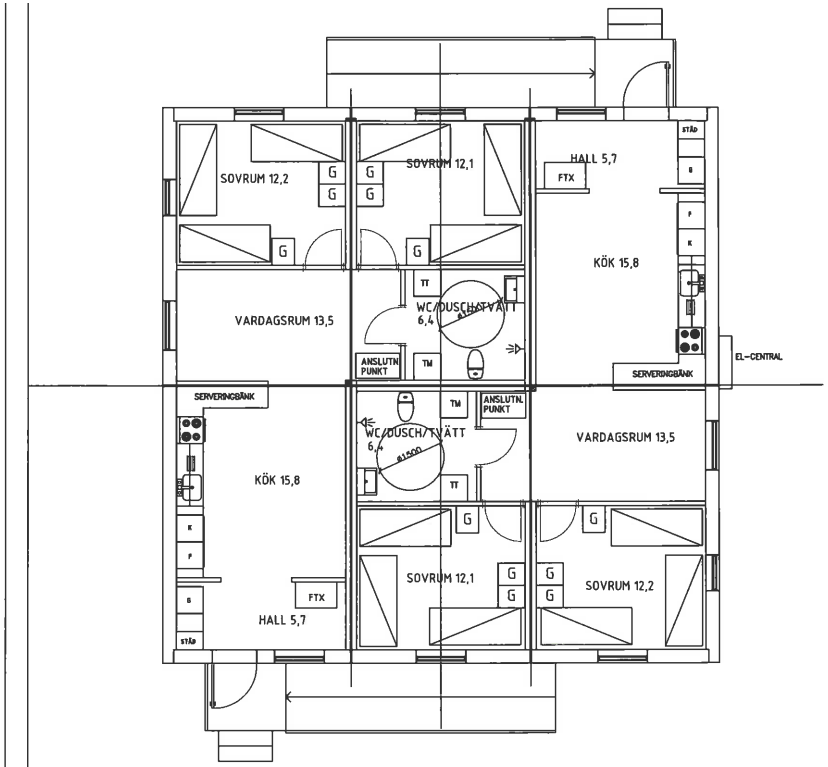

Älö Trä, planritning

5. Inspirerande arkitektur/ Sökandet efter en typologi

Det är lätt att när man skapar nya bostäder att man fastnar i samma gamla vanor, sätt att utforma och bygga, sätt att organisera hem som man gjort under en lång tid. Detta kanske framförallt när behovet av bostäder står och knackar frenetiskt på dörren. Även om detta behov ser helt annorlunda ut än vad det gjorde för 20 år sedan. Som arkitekter och byggare* måste vi kunna trots pressen undersöka vad vi egentligen behöver när det kommer till bostäder. Kanske lösningen inte enbart ligger i att bygga fler bostäder, utan att finna en typologi som motsvarar behovet och kanske innefattar viktigare kvaliteter än kvaliteten i att exempelvis ha 4 rum och kök eller si och så många kvadratmeters boyta per person. Exempel på försök till detta finns därute och vi måste ta tillvara på dem.

Sofielunds Kollektivhus

Fakta
Adress: Sofielundsvägen 71, Malmö
Upplåtelseform: Kooperativ hyresgästförening
Antal Lägenheter: 45, 1or till 6or)
Arkitekt:
År:

Illustrerad av KB efter underlag av Kanozi

Illustrerad av KB efter underlag av Kanozi

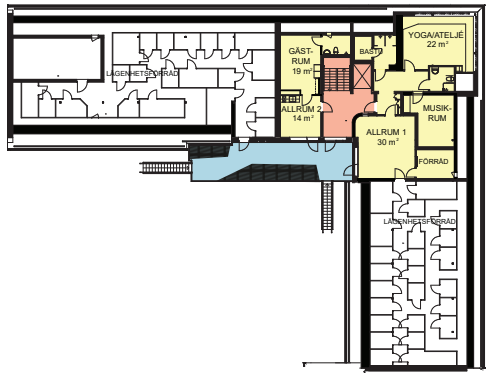

Illustrerad av KB efter underlag av Kanozi

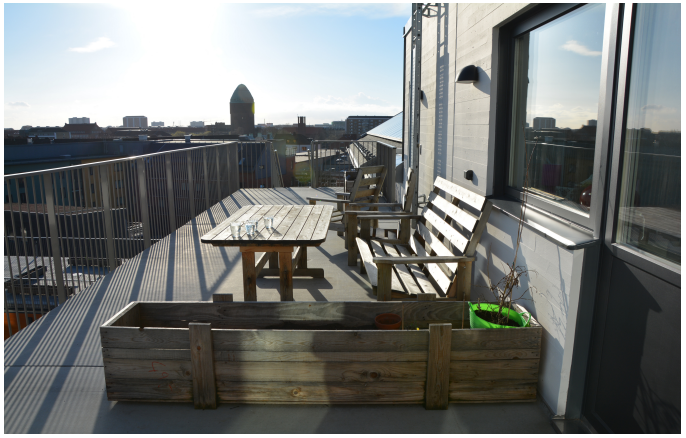

Sofielunds kollektivhus kom till genom startandet av Kollektivhus i Malmö (KiM) startades av Malmöbor som var intresserade av att kunna bo i ett kollektivhus tillsammans. En vision arbetades fram och man fick MKB intresserad. MKB och KiM samarbetade för att ta fram ett unikt kollektivhuskoncept i kvarteret Trevnaden i Malmö. Huset byggdes genomen samverkansentreprenad med byggbolaget NCC och Kanozi arkitekter m.fl.

Sofielunds Kollektivhus är en kooperativ hyresgästförening som har ett blockhyresavtal med MKB (som äger huset). (Kollektivhus i Malmö)

- Del av ett större projekt, med olika grader av kollektivtänk. Dessa byggnader kretsar kring en innergård där olika fasadmaterial och byggnadshöjder ger en trevlig variation och trevnad, får det att kännas mer genomtänkt likt ett minikvarter. Grön trädgårdskaraktär på gården som både känns uppdelad (kanske på grund av husens olika karaktär) och som en helhet i ett.
- Lokaler för uthyrning riktar sig ut mot gatan i husets bottenplan. Hit riktar sig även cykelförråd, barnvagnsförråd, inlastning etc.
- In mot gården riktar sig andra gemensamhetslokaler så som miljörum, verkstad, rymligt tvättrum, loggia och entrétorg samt ett multirum som nu används för en vävstol. Här finns även det stora gemensamma köket med tillhörande matrum. Köket är stort med alla faciliteter som behövs för ett litet restaurangkök. Man vill att matrummet ska kännas mer som hemma än som en skolmatsal, vilket har stor potential även om det för tillfället är något kalt. Köket sköts av de som bor i huset som turas om i olika matlag. I anslutning till matrummet ligger ett biblioteket/mötesrum/loggia samt lekrum. En glasvägg skiljer dem åt vilket gör att man kan ha uppsikt över sina barn när de tröttnat på att sitta still vid matbordet.

Vi åker upp till översta våningen. Här visar Malin mig ett förrådsrum för de som känner att de inte har tillräckligt med utrymme hemma. Här finns även ett multirum/vardagsrum som ännu håller på att bli möblerat, en bastu, en lounge där man satt upp en projektor, ett musikrum som är extremt ljudisolerat i golv och med dubbeldörrar samt en gästlägenhet som har ett bokningssystem, vilken ofta är uppbokad. När vi går ut kommer vi till den mindre takterrassen som vidare leder nedåt via loftgångarna. Det finns hiss inne i byggnaden, men ingen invändig trappa utan loftgångarna är sättet man tar sig till lägenheterna och oftast där man träffar sin grannar, berättar Malin. Trapporna är placerade så att man får en liten paus, vilket gör att det känns lättare att ta sig upp. Det finns även små iordninggjorda platser i loftgångarna, likt balkonger som är tillräckligt stora för att möblera. Dessa är egentligen till för alla i husen, men Malin känner att de ofta känns som de tillhör de närmast belägna lägenheterna. Loftgångarna blir smalare i de övre planen för att släppa in mer solljus.

Där finns även en större takterrass som ligger ovanpå ett av de andra husen, som dock känns väldigt stor då den är omöblerad och lämnad åt de boende att fixa.

Lägenheten Malin bor i delar hon med två andra och är på 75m2. Sovrummen ät varierande storlek på 9, 10 och 15 m2. De är små men man får plats med en säng och lite andra möbler. Köket har skäligt med plats, med fullstor kyl och frys samt en hel del arbetsyta. I anslutning till köket finns ett vardagsrum med plats för både soffa och matbord samt bokhylla/skänk. Malin tycker att lägenheten är lagom stor och att det känns större då de har genomgående ljusinsläpp.

Egna reflektioner

Tanken om att ha gemensamma lokaler i sitt hyreshus är verkligen tilltalande och jag tycker att Sofielunds Kollektivhus är ett väldigt lyckat projekt. Rummens storlek och placering i byggnaden känns väl avvägda och jag tror att de kommer användas mer och mer ju mer huset blir inbott. De ger utrymme för aktiviteter som annars antagligen inte inträffat, åtminstone inte i samma frekvens, så som exempelvis matlag och filmkvällar för hela huset.

Loftgångarna är nog husets essä och är verkligen ett lyckat inslag, både i sin gestaltning och funktion. Då jag tidigt i gestaltningsprocessen fick en idé om att kunna använda just loftgångar som ett medel att göra de boende mer synliga och skapa kontaktpunkter, var det skönt att se att detta verkar fungera bra i praktiken. Här skapas naturliga platser för möten och man gör något mer av den vertikala kommunikationen än bara bygga en trappa som går från punkt a till b, man skapar rumsligheter som är användbara och möblerbara. Takterrassen är också ett väldigt trevligt inslag, men hade nog mått bra av lite mer gestaltning. Det kan kännas trevligt att ge de boende mer makt att kunna ordna och ändra sin miljö själva, men risken blir att den här ytan förblir omöblerad och alltså oanvändbar.

Tietgenkollegiet
Lundgaard och Tranberg

Lindeh, 2014

Lindeh, 2014

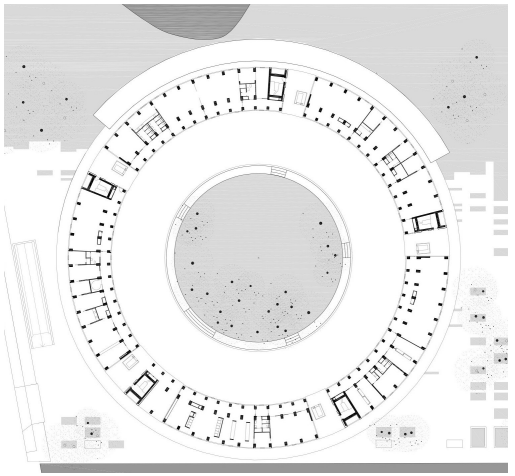
Archdaily, 2014

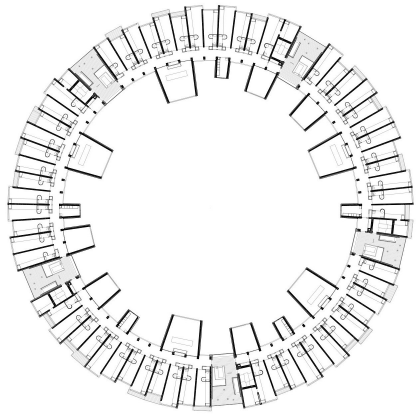
Archdaily, 2014

Var: Ørestad, Köpenhamn
Area: 26515.0 m^2
För: 400 studenter
Arkitekt: Lundgaard & Tranberg
År: 2005
(Archdaily, 2014)

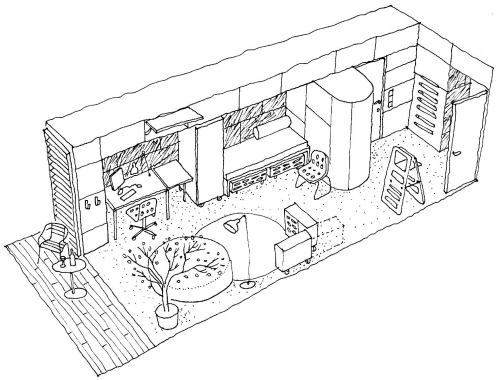

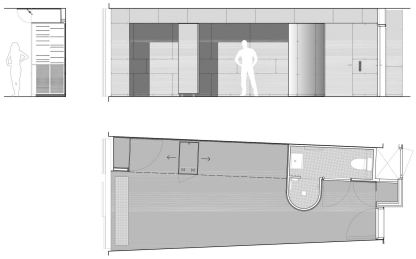

Archdaily, 2014

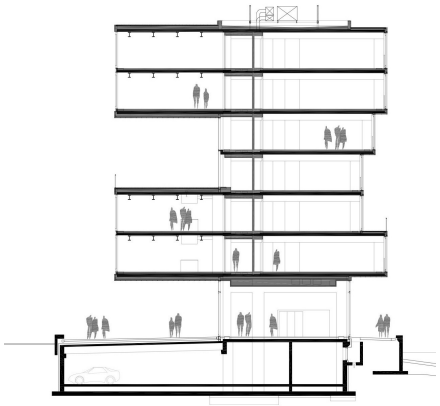

Archdaily, 2014

Tietgenkollegiet är ett studentboende i Köpenhamn som inhyser ca 400 studenter. Dess runda form omsluter en gemensam gård som nås via fem öppningar i husets volym. Huset ser ut att vara uppbyggt av lådor som öppnar upp sig mot innergården, snarare än utåt. De större lådorna som riktar sig mot innergården innehåller gemensamma lokaler så som kök och vardagsrum. Bottenplan är transparent och innehåller mer praktiska gemensamma utrymmen så som tvättstuga och cykelförråd. Lägenheterna är av varierad storlek och ger fasaden en rörelse och lekfullt uttryck. (Archdaily, 2014)

Egna reflektioner

Det som är så fantastiskt med den här byggnaden är just hur den orienterar sig inåt mot gården och skapar förutsättning för ett intimt, om än inte till ytans storlek, utomhusrum. Transparensen i fasaden inåt genererar liv på just innergården. Det är även väldigt trevligt att se att exempelvis tvättstugan inte blivit placerad i en mörk källarlokal utan är ett uppglasat rum i gatuplan och nästan blir en del av innergården. Dock är det synd att denna innergård i sig som fått så mycket uppmärksamhet av byggnaden inte fått mer omsorg i sin egen gestaltning.

Något som också är synd med byggnaden är dock hur byggnaden misslyckas med att knyta an till sin omgivning och hur sluten den är utåt. Liksom dess form blir omslutande kring gården, vänder den även ryggen åt utsidan och ger inte tillbaka lika mycket utåt. trots att det finns en hel del fönster som även riktar sig utåt, samt att bottenvåningen är genomgående transparent tror jag det ligger något i den runda, ganska stora formen samt hur marken runt omkring behandlats. Den fungerar helt enkelt inte helt ut på den plats där den är placerad.

Unité d'habitation, Le, Corbusier

Var: Marseille, Frankrike
Area: 26515.0 m^2
För: ca 1600 boende
Arkitekt: Le Corbusier
År: 1952
(Kroll, 2010)

Desjardins, 2010

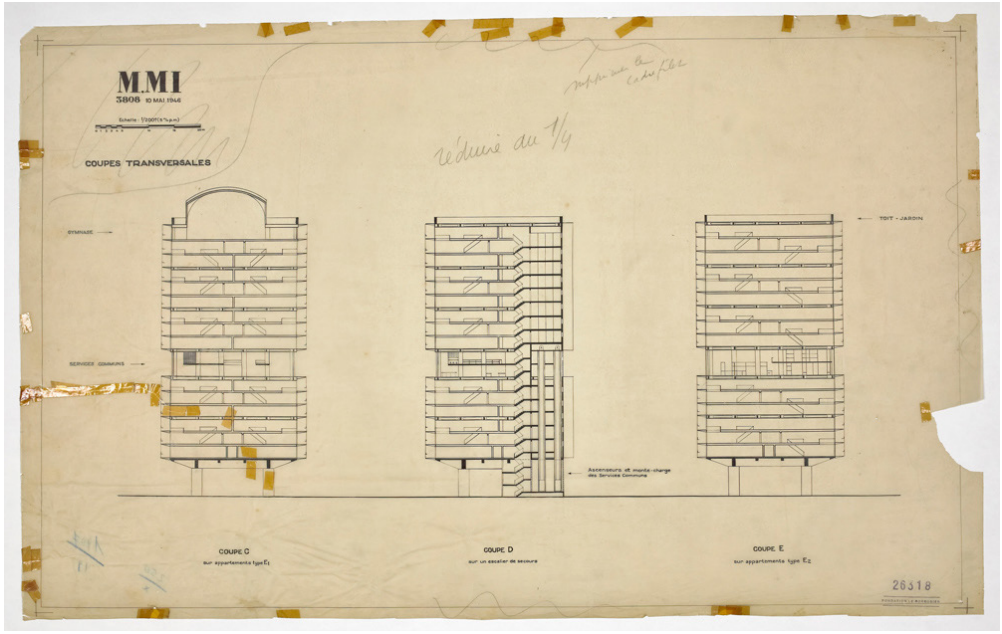

Dezeen 2014

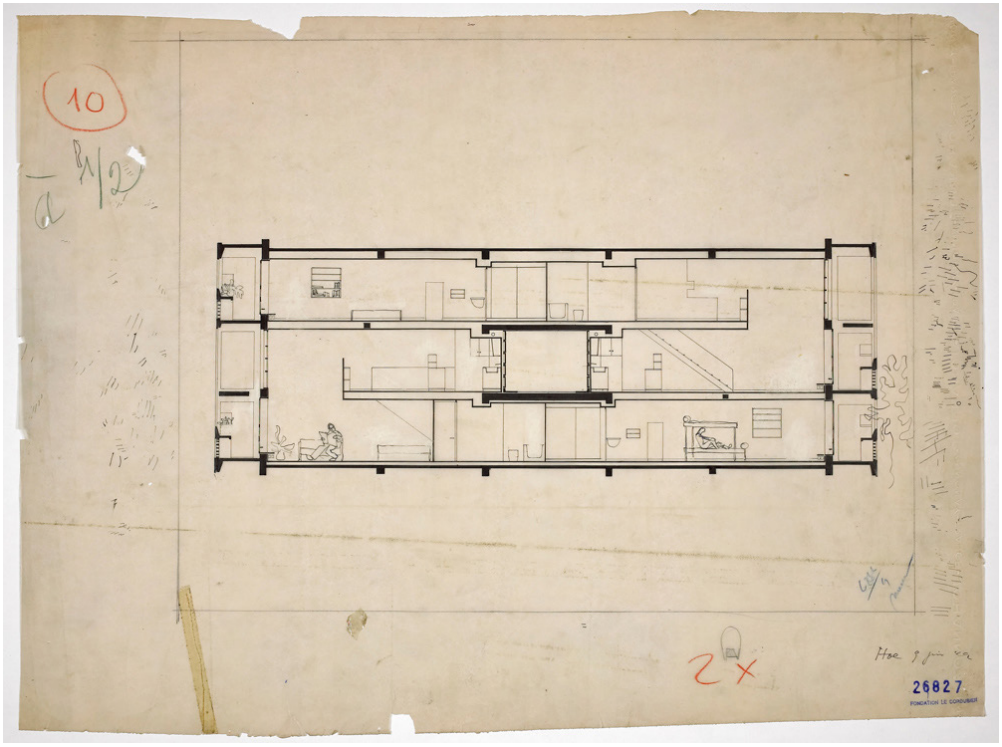

Dezeen 2014

Unité d'habitation var det första storskaliga projektet gjort av Le Corbusier. Det stora flerfamiljsbostadshuset skapades för de familjer kring Marseille som blivit av med sina hem vid bombningar under kriget. Byggnaden var det första av flera liknande projekt där fokus låg på ett multiboende där de boende kunde handla, leka och leva tillsammans och sågs som en sorts vertikal trädgårdsstad. Byggnaden stod färdig 1952 och hade då plats för 1600 boende. Tanken med bakom designen var att få in känslan av villan i ett större komplex. Organisationen av byggnaden blev en innovativ bedrift att få ihop all boyta såväl som de publika och gemensamma utrymmena, varav de flesta fick sin plats på taket. (Kroll, 2010)

Högst upp på byggnaden ligger en takterrass som inhyser olika faciliteter, bland annat ett dagis och gym, samt en grund pool. Byggnaden innehåller även affärer, medicinska faciliteter och ett hotell. Tanken med byggnaden var att skapa en stad inom staden. (Kroll, 2010)

Egna reflektioner

Det här projektet är intressant då det i någon mening skapades just utefter ett stort behov av bostäder, men blev något mer än att bara skapa sovrum och kök för en familj. Idén om att en bostad, framförallt i den här skalan och placerad i staden, ska göra något mer än bara ge tak över huvudet eller ge si och så många kvadratmeter per person är fortfarande relevant. Här finns en tanke om att människor ska kunna leva i och kring byggnaden, inte bara bo. Dock finns alltid en risk med sådana ambitiösa projekt att man förväntar sig att en byggnad ska kunna lösa allt, vilket jag tror är för mycket att be en byggnad göra.

Corbusiers omsorg för gestaltning av byggnaden märks tydligt, framförallt då man studerar detaljer vad gäller organisering av rumsligheter inne i lägenheterna till den grad att möbler är inkorporerade för att skapa starka kvaliteter i ett boende som känns gediget.

6. Val Av plats

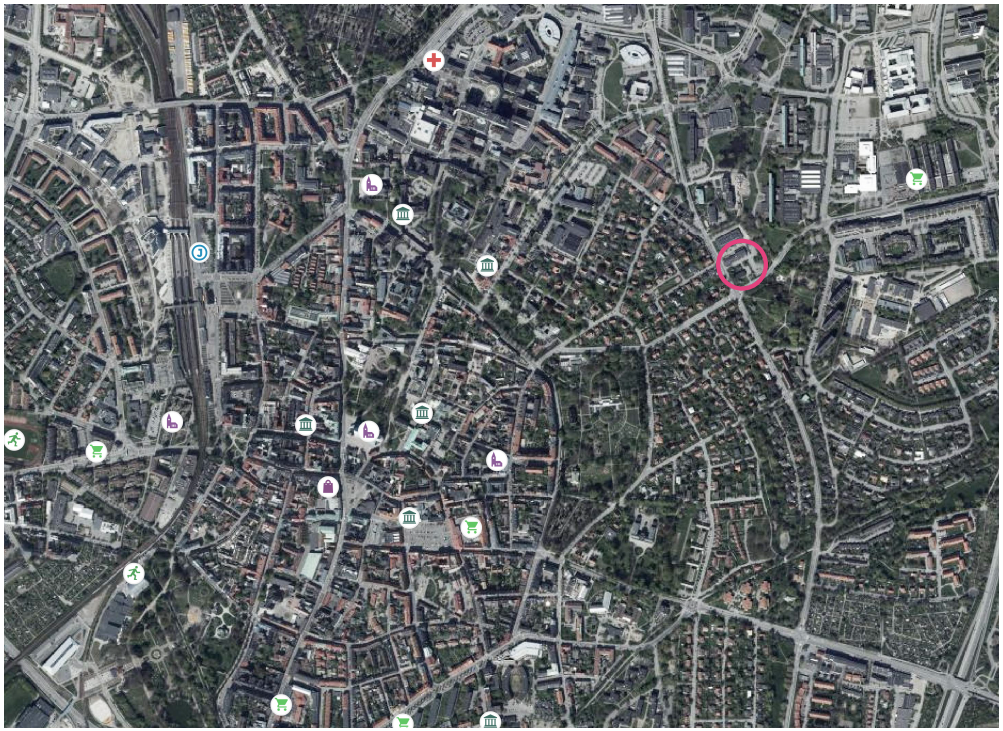

Varför Lund?

- Lund är en stad som är starkt präglad av sin historia som studentstad och det pågående studentlivet. Detta medför att Lund som stad har en väldigt ombytlig befolkning med nya studenter som kommer varje år, både svenska och internationella, samt färdiga studenter som flyttar ut. Staden blir därtill relativt tom under sommarmånaderna då flertalet, främst då studenter, reser bort.

- Kommer fortsätta ha behov av tillfälliga, men ordentligt byggda bostäder i framtiden, både för studenter men även för exempelvis forskare som kommer att öka i och med Max IV och ESS (Cisicon, 216)

- Fokus på utbildning, hitta folk som passar i denna miljö för en enklare integrering

- Planer att utöka mot LTH, behov av både bostäder och annat typ av liv kopplat till universitetet, men även butiker etc. Finns både plats och möjligheter inne i staden, där det även kommer fortsätta finnas behov av annorlunda bostäder - så varför bygga ute i periferin?

- Dagens ojämna mottagande är ett problem integrationen --- . Man har här pekat på kommuner som har en stor ökningspotential på grund av att de är större kommuner med förhållandevis lågt mottagande. Bland dess kommuner kommer Lund.

- Lund som en växande stad - planer för framtiden, ESS och Max IV, växande universitet, urban sprawl och spårvagn.

- Varför nära staden? Få in i samhället, möjlighet att fortsätta nyttja byggnaden, finns mycket yta, närheten till universitet och utbildning

1:10000

Platsen är strategiskt placerad med ca 1 km gångväg till centrum, nära till universitet, skolor, matbutik, parker etc. samt närliggande busstationer som tar en till Lund C, Malmö, Dalby etc. Ett läge som motiverat något av mer intensitet än vad som finns där idag.

Universitetets institutioner
Övriga institutioner
Nationer
Matbutik
Skola
Enfamiljshus
Flerbostadshus

1:10000

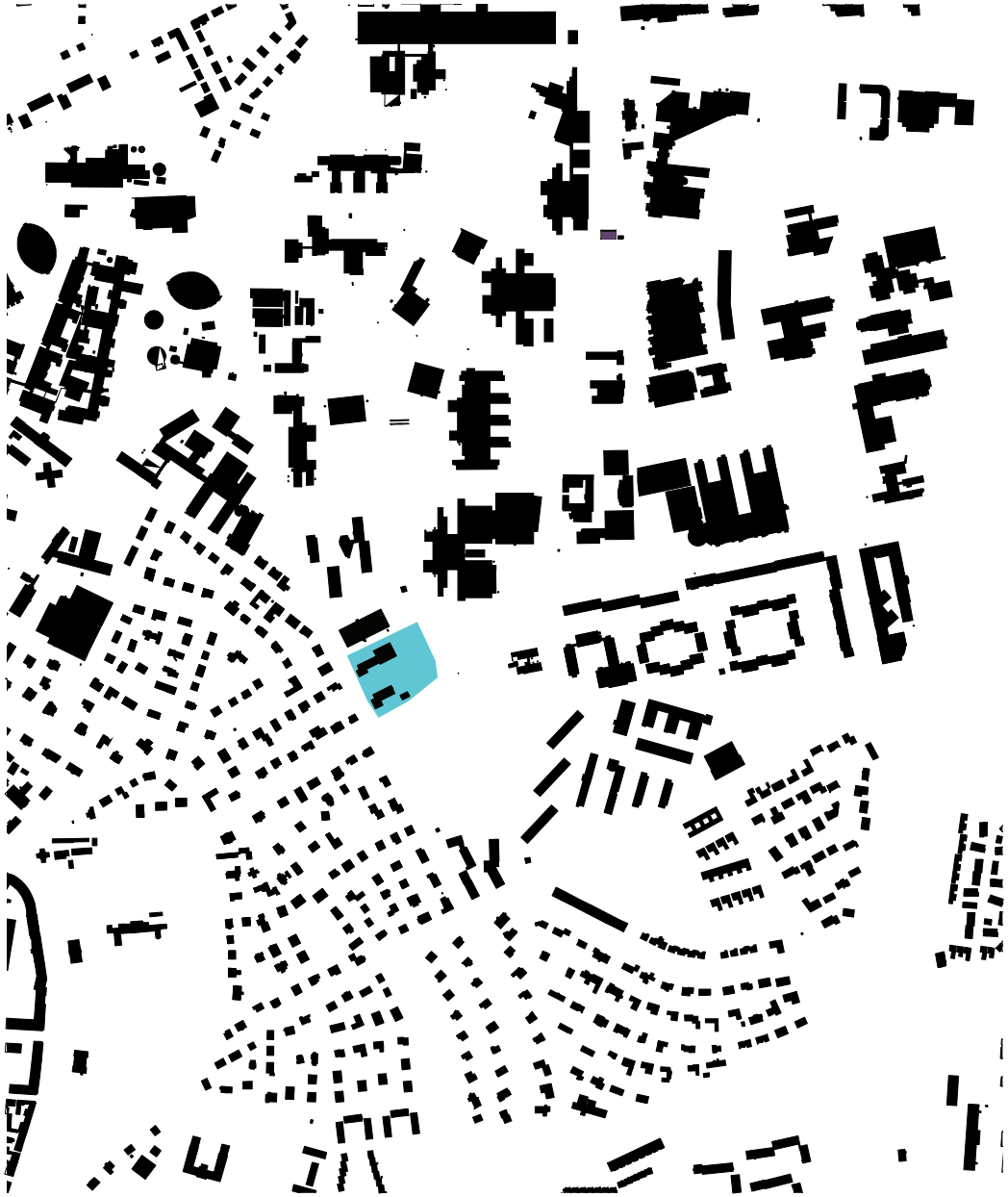

1:10000

Tomten ligger i ett möte mellan olika byggnadstypologier: Till väster ligger professorsstaden med sina stora villor och lummiga trädgårdar. Nord-öst om platsen ligger LTH, stora institutionsbyggnader som är glest utplacerade i ett grönt parkområde. Söder om platser ligger även Tunaparken som fortsätter grönskan från LTH över Tunavägen. Precis ovanför tomten ligger även nationerna som åh ena sidan förhåller sig till LTH typologin åh andra sidan skapar sina egna kvaliteter som vänder sig mer mot Tornavägen. Då platsen redan idag är avskild från både LTH och Professorsstaden har den också potential att skapa sin egen typologi, som samtidigt kan vara en sorts medlare mellan de olika områden. Platsen skulle må bra av att få in något nytt som kan generera mer mångsidigt liv till den här platsen där den ligger mellan två monofunktionella, i relation till staden stora områden. Viktigt är också att fortsätta grönskan som har en väldigt stark prägel på båda områdena.

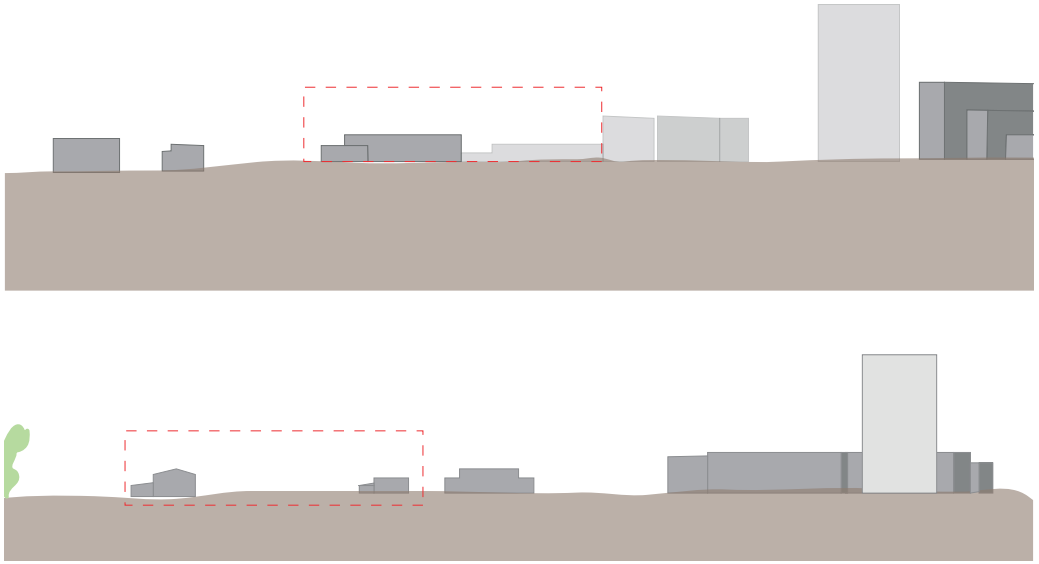

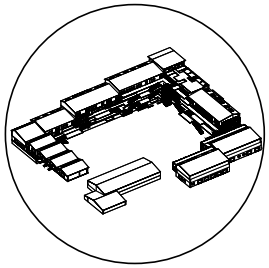

Höjderna är också något att beakta. Villaområdet sträcker från en våning upp till tre våningshöjder till taknock. LTH har högre delar och en större skala, liksom Helsingkrona nation, framförallt med det nya bostadstornet som drar iväg rejält i höjd. Detta bör tas i beaktning vid design och tänka på att omgivningen tolererar en helt annan höjd mot LTH och nationerna än vad den gör mot professorsstaden och Tunavägen. Detta även med tanke på väderstråck och solljus. Området skulle även må bra av att få in något nytt som kan generera mer mångsidigt liv till den här platsen där den ligger mellan två monofunktionella

Byggnaden ska ha en relation till sitt närområde och till Lund stad. Den ska samverka med staden och universitetet och ha en aktiv roll där det finns utrymme för utbyte mellan 'lokalbefolkningen'/besökarna och de boende i byggnaden.

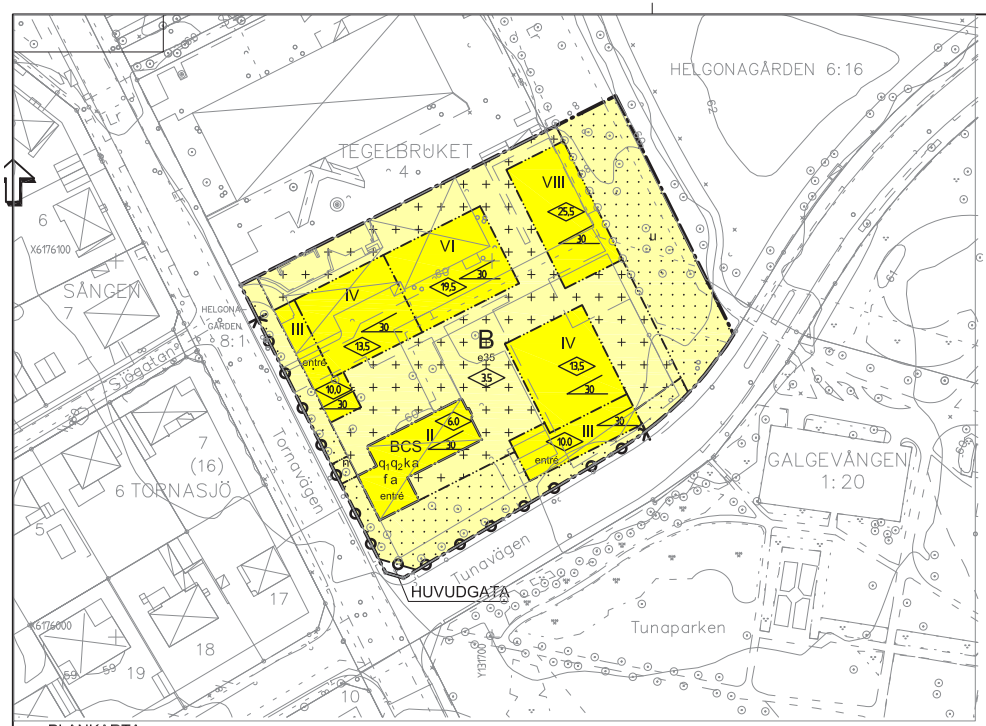

PLANKARTA

Skala 1:1000 (A2)

0 10 20 30 40 50 100 m

ILLUSTRATION

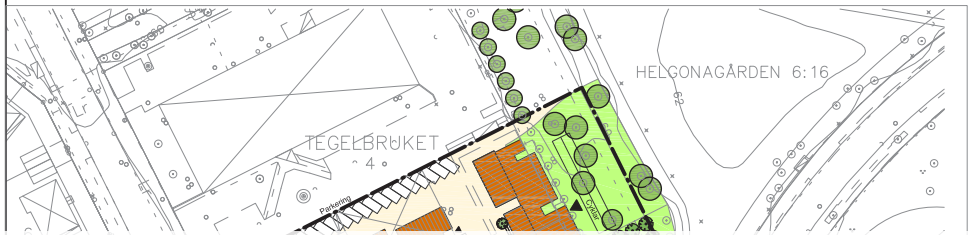

Befintlig byggnad
Ny byggnad
Plantering
Häck
Gräsyta
Befintliga träd
Nya träd
Entré

Platsen har en detaljplan som medger byggandet av studentbostäder och rivning av byggnader på platsen. Man har alltså från kommunens sida redan insett potentialen i att bygga bostäder på den här platsen. Denna detaljplan är något jag delvis kommer att förhålla mig och använde som riktmärke. Förutom tanken om att skapa bostäder här kommer jag även låta det k-märkta gamla torvlaboratoriet vara kvar samt utnyttja tanken om att föra in mer grönyta på platsen.. Jag tar även hänsyn till de höjdbestämmelser som finns i bygglovet som även tagits upp i egna undersökningar av platsen. De har i detta bygglov gjort möjligt att riva den gula tegelbyggnaden (Erikshjälpen) samt cykelverkstan då de inte ser att de har tillräckligt stort värde i jämförelse med behovet av bostäder.

GRUNDKARTAN UPPRÄTTAD 2015-01-30
Thomas Andreasson
Stadsingenjör

Fastighetsredovisningen aktuell 2015-01-30
Koordinatsystem: Sweref
Mätklass: I

GRUNDKARTEBETECKNINGAR
- områdesgräns
- kvartersgräns
- fastighetsgräns med gränspunkt
- GALGEVÄNGEN 3422 — trafiknamn med registernummer för fastighet
- TEGELBRUKET 4 — kvartersnamn med registernummer för fastighet
- 020 — registernummer på fornlämning
- trafikgräns
- trafikgräns
- ga3 — registrerad gemensamhetsanläggning
- s1 — registrerad samfällighet
- serv. — servitut
- samma fastighet på tinsle sidor om linjen
- byggnad karterad efter husliv
- byggnad karterad efter takkanten
- skärmtak resp trappa
- transformatorbyggnad
- stödmur
- häck resp mur
- staket med grind
- väg, gångväg
- järnvägsspår
- kantsten med rännstensbrunn
- slänt
- belysningsstolpe resp brunn
- träd
- ruinaltspunkt
- teledning i mark (ung läge) tillika ledningsrätt
- höjdkurvor
- 43.7 — avvägd höjd

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Bestämmelser utan beteckning gäller inom hela området.

GRÄNSER

- Detaljplanegräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Kvartersmark

- B — Bostäder
- BCS — Bostäder, centrumverksamhet och skola dock inte förskola eller grundskola.
- HUVUDGATA — Trafik mellen områden.

BEGRÄNSNINGAR AV MARKENS BEBYGGANDE

- Marken får inte bebyggas.
- Marken får endast bebyggas med uthus, garage samt underjordisk sophantering.
- e00 — Högsta exploateringsgrad i procent av fastighetsarea.
- u — Marken skall vara tillgänglig för allmänna underjordiska ledningar.

MARKENS ANORDNANDE

Utfart

- Utfartsförbud
- n — Träd får inte fällas.

PLACERING, UTFORMNING, UTFÖRANDE

Utformning

- IV — Högsta antal våningar.
- 00 — Högsta byggnadshöjd i meter. Vid pulpettak räknas byggnadshöjden vid den lägsta byggnadshöjden.
- 00 — Största taklutning i grader.
- entré — Entrè ska finnas mot gata.

Buller

I bebyggelse där 55 dBA ekvivalent ljudnivå (Leg) vid fasad överskrids ska bostäder utföras genomgående med hälften av bostadsrummen mot tyst eller ljuddämpad sida, alternativt uppföras som enkelsidiga lägenheter med bullerdämpat vädringsfönster.

Bostäder ska ha tillgång till uteplats eller gemensam uteplats i anslutning till bostad där ljudnivån inte överstiger Lmax 70 dBA.

Utseende

- f — Takmaterial ska vara svart shingel, svart papp eller svart skiffer.

Varsamhet

- k — De karaktärsdrag och värden hos byggnaden som angivits vid fotona ska tas tillvara vid renovering, underhåll m.m. av befintlig byggnad.

SKYDDSBESTÄMMELSER

- q_1 — Byggnaden får inte rivas.
- q_2 — Det röda fasadteglet ska bevaras.

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Inom område markerat med a gäller utökad bygglovplikt för underhållsåtgärder.

Inom område markerat med n gäller utökad marklovplikt för trädfällning.

Planen har en genomförandetid på 5 år från det datum den vinner laga kraft.

Ändrad lovplikt

- a — Bygglov krävs för byte av fasadbeklädnad, fönster och glaspartier.

Upplysning
Dimensionerande flöde av dagvatten till allmän ledning får ej överstiga 20l/s/ha vid ett 10-årsregn

k - karaktärsdrag och värden
Träfönster, täckmålade i vitt, indragna från fasadliv, öppningsbara lufter, karakteristiska gångjärn.
Rött fasadtegel. Indraget glasat entréparti.
Sockel: brädformsgjuten oputsad.

ORIENTERINGSKARTA

Normalt planförfarande

Upprättad	Datum 2015-03-30	**Detaljplan för del av Helgonagården 6:16 (korsningen Torna- och Tunavägen) i Lund, Lunds kommun**
Antagen av		
Laga kraft		
Genomförande-tiden går ut		Lotta Wallin, biträdande planchef — Katarina Meier, planarkitekt

Samrådshandling ☐ Granskningshandling ☒ Antagandehandling ☐	Stadsbyggnadskontoret Lunds kommun	Ritad av Henrik Nilsson/Beata S.Bibel PÄ 24/2011a 1281K-P122

Villaområde
Helsingkrona
F.d Fotografiska institutet, hyrs av Erikshjälpen
Torvlaboratoriet, 1951
Cykelverkstad
LTH, Maskinhuset

7. Koncept och gestaltning

Vem är byggnaden till för?

Mitt projekt syftar till att skapa en bostad i flera lager med olika gränsdragningar, hur man får bostaden att närma sig och bjuda in samhället och skapa många tak över huvuden samtidigt som man behåller någon form av livskvalitet och trygghet.

Byggnaden riktar sig främst till flyktingar, de människor i behov av ett temporärt hem, men skulle även i längden fungera för studenter eller forskare som inte kan eller inte planerar att stanna över en längre tid. Det fungerar även bra för människor som söker en ökad social miljö och som då kan tänka sig att göra avkall på yta.

Ej att glömma är att de nyanlända är individer med olika behov och som även infinner sig i olika familjekonstellationer. Även de som senare kan komma att bebo byggnaden kommer olika grupper (alla studenter är inte ensamma, alla familjer är inte lika stora).

Jag kan även se att här kunde tillämpas något som liknar den så kallade. Västerviksmodellen genom att försöka hitta människor med någon gemensam faktor som underlättar att bo ihop och kanske finna någon både behövs/passar in i stadens profil och som kan skapa något gemensamt inom byggnaden. Inte för att exkludera, utan snarare för att ge de bästa förutsättningarna för att de boende ska trivas i byggnaden och i samhället. Inte bra att utan minsta tanke slänga ihop vilka som helst med varandra. Detta är något som kan ges en förutsättningar med arkitekturen, främst med valen av platsen så nära universitet som ger byggnaden en naturlig exponering till den världen. Detta kommer tas i hänsyn till vid gestaltning, men meningen med projektet är inte att det ska stå eller falla med vem/vilka som flyttar in här. Målet är att skapa arkitektur som inger en bra social miljö för människor.

Innehåll och grundstruktur

Då byggnaden ska kunna fungera som en social hub med fokus på integration behöver där finnas rum för aktiviteter och interaktion med omgivning. En utmaning blir att skapa rum som både kan tillgodose de boendes behov, men som även ger en möjlighet att locka dit utomstående. Bra är också att se vilka typer av aktiviteter och möten som kan kombineras och om vissa aktiviteter kan ge samma effekt. Kan man skapa exempelvis multirum som kan fungera för såväl undervisning och workshops som sociala träffar, fester etc. som både boende och utomstående kan engagera sig i? Finns det vardagliga utrymmen där spontana möten händer som kan få en mer artikulerad roll? Finns utrymme för lågintensiva möten, en plats som lockar folk att bara komma och sätta sig? Här kommer även funderingar kring hur mycket möten och interaktion bör styras. Min egen uppfattning är att människor inte alltid tar rum i anspråk på de sätt de är ämnade för, vilket kan leda till fantastisk spontanitet och upplevelser. Dock kan platsers gestaltning och planering fungera som en katalysator till liv och rörelse, på samma sätt som det kan strypa detta.

I gestaltningen bör skapas arenor vars läge och tillgänglighet samt funktion är ämnat att locka människor från olika delar av samhället, men som är beläget på de nyanländas hemmaplan. Rum både att bjuda in till, där man kan hålla exempelvis föreläsningar såväl som fest, samt rum som folk kan passera igenom och bara hänga. Detta skapar möjlighet för passiva möten.

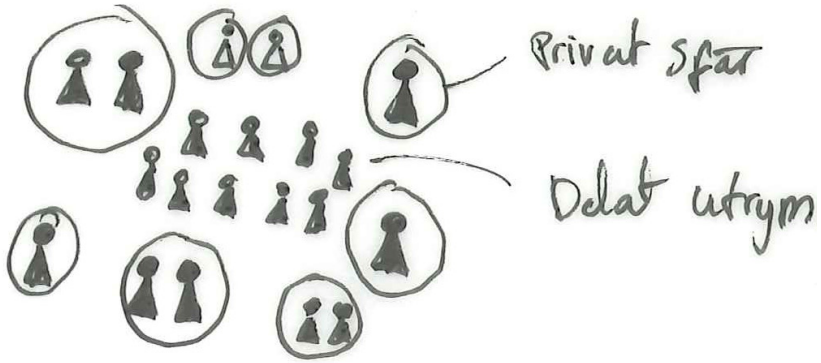

Byggnaden arbetar således kontinuerligt med interaktion mellan människor på olika nivåer. Staden bjuds in till vissa delar, men viktigt är också att ge de boende delar som förblir deras. Där krävs ett filter för att kunna få en kontrast mellan de nya sociala upplevelserna och de bekanta. Viktigt är att där ett sorts flöde eller en gradient av interaktion inom byggnaden från det myllrande stads- /byrummet till det mer bekanta rummen man delar med grannar vidare till den trygga sociala zonen med familjen eller de nära vännerna och slutligen till det allra mest privata, där man får en chans att vara ensam. Denna del av gestaltningen blir ett undersökande i vad för byggnads typologi som skulle kunna fungera i ett sådant sammanhang.

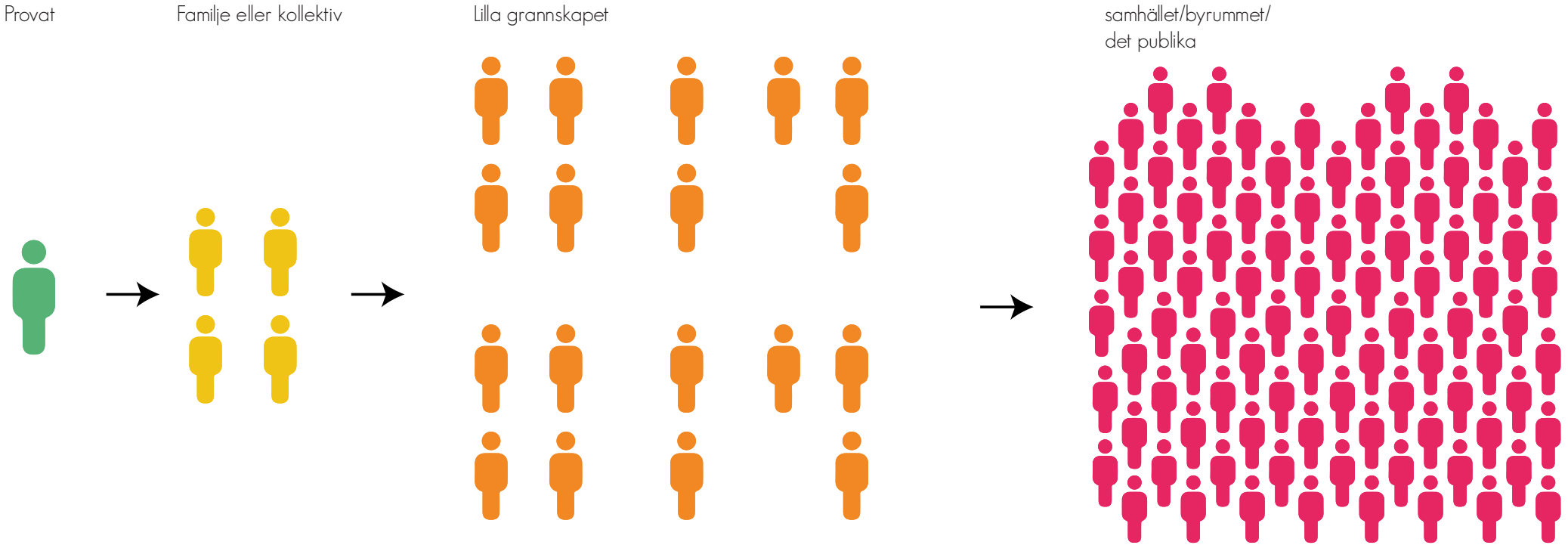

Att få till möten i en övergång

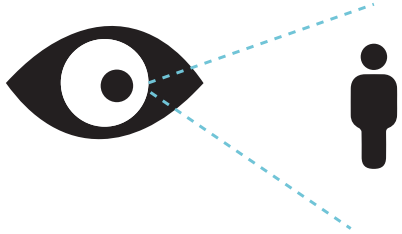

Att se och bli sedd

Att vistas i samma rum

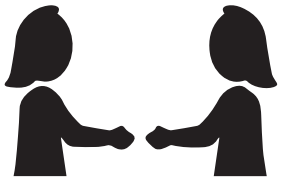

Att mötas och aktivt interagera

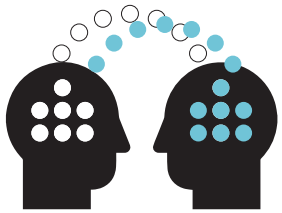

Att få ett ömsesidigt utbyte

Min intention med att sammanfoga boende med ett sorts aktivitetscenter är att kunna undersöka hur arkitektur kan erbjuda möjlighet till olika typer av möten och interaktion. Här tar jag med mig tankar från bl. a. Gehl i att skapa rumsligheter som erbjuder människor att se varandra på håll och har en medvetenhet om andra människor omkring sig, alltså att skapa mer passiva sociala interaktioner som är nog viktigt för att känna sig som en del av ett socialt sammanhagn samt även utrymmen som erbjuder ett närmare utbyte mellan människor. Hur en sådan form skulle kunna se ut? Detta går tillbaka till min ursprungliga frågeställning *"Går det att med hjälp av arkitekturen skapa en plats som inte enbart erbjuder en bostad, utan som även bjuder in samhället omkring och skapar förutsättningar för individer att mötas? "*

Som en sammanfattning av undersökning av bakgrund, de teorier jag studerat samt den inledande gestaltningprocessen och vad jag vill för konceptet av själva gestlatningen får jag sammanfattningsvis några parametrar att arbeta efter. Dessa parametrar är:

1. Att skapa möjligheter för ett gott grannskap med goda sociala förutsättningar i form av utrymmen som tillgodoser detta.
2. Att besöken utifrån välkomnas, men för tryggehten skull skall arkitekturen gestaltas så att de boende har förutsättning till makt över hela byggnaden.
3. Att utrymmen organiseras för att skapa gradienter mellan de privata och publika utrymmena och att där finna zoner mellan det helt publika och det helt privata som fungerar som en neutral zon eller en bindande fogmassa mellan dessa.
4. Att skapa utrymmen som ger möjlgihet till olika aktiviteter, inte bara aktiviter som är knutna till ett hem.

Struktur och förhållande till platsen

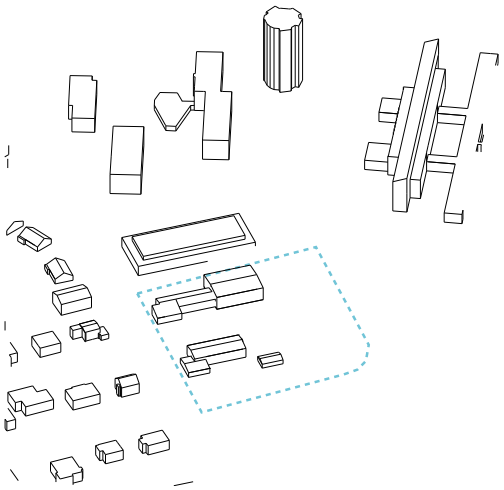

1. Platsen som den är idag

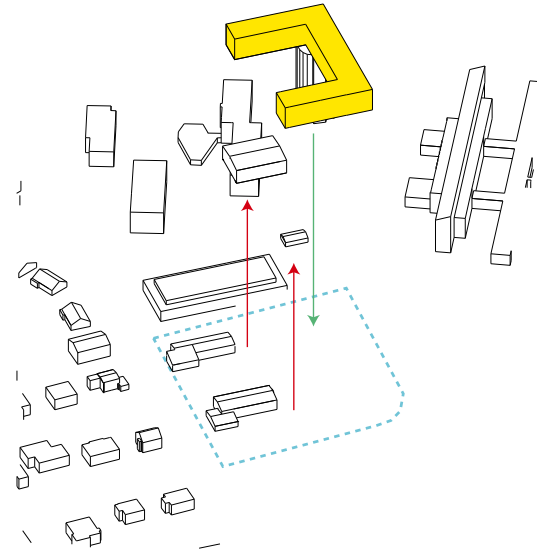

2. Två av de byggnader som är belägna på platsen idag, ett lite rött tegelhus som idag inhyser en cykelverkstad samt tillbyggnad till en gul tegelbyggnad som idag hyrs av Erikshjälpen, tas bort. Detta då jag inte ser att dessa byggnader har ett egenvärde som gör dem värda att behålla. De tillför inte mycket till platsen idag och har en alldeles för låg kapacitet för den här centrala läget. En ny kropp läggs till som ramar in tomten och skapar en mera gårdslik struktur.

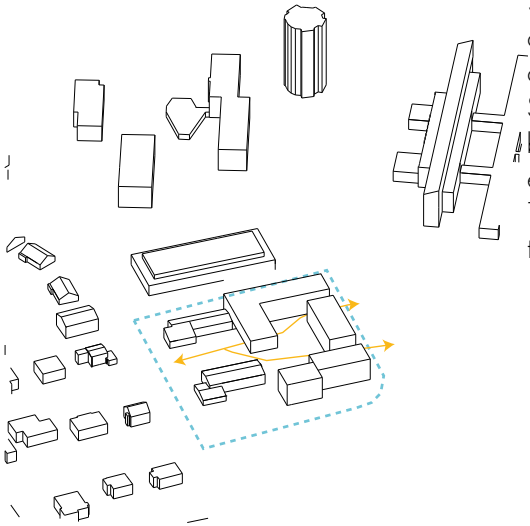

3. Den nya kroppen bryts upp så att man kan passera igen och få åtkomst till gården från flera håll. Södra delen av den nya kroppen bryts för att bättre passa in i den existerande strukturen mot Tunavägen. En upphöjd kropp läggs till för att ytterligare rama in gården.

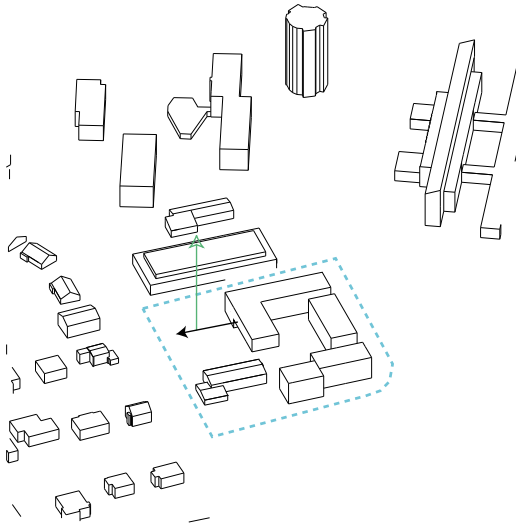

4. Resten av den gula tegelbyggnaden tas bort för att kunna skapa en mer öppen och attraktiv entré till gården.

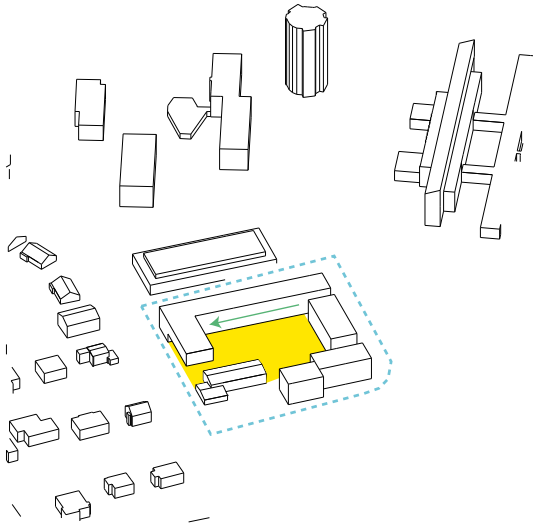

5. Den nya byggnaden får sträcka sig fram till Tornavägen. Den upphöjda delen skapar en port som riktar sig mot Tornavägen och det blir tydligt att detta är huvudentrén

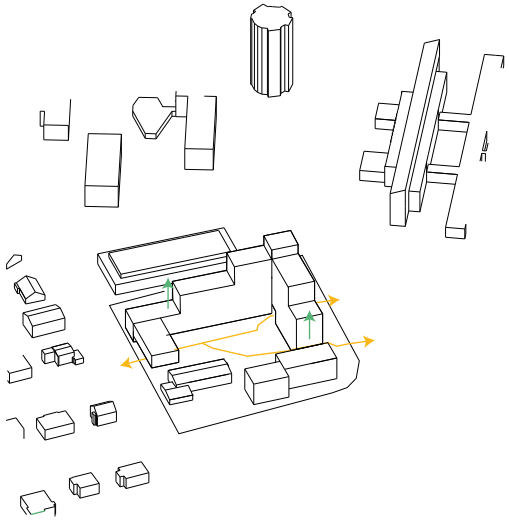

6. Den nya byggnaden trappas upp mot LTH då denna delen klarar en högre höjd än vad delen mot professorsgatans låga villaområde gör. Passagerna mot LTH parken byggs även över för att ge mer plats åt bostäder samt att skapa mer portliknande strukturer.

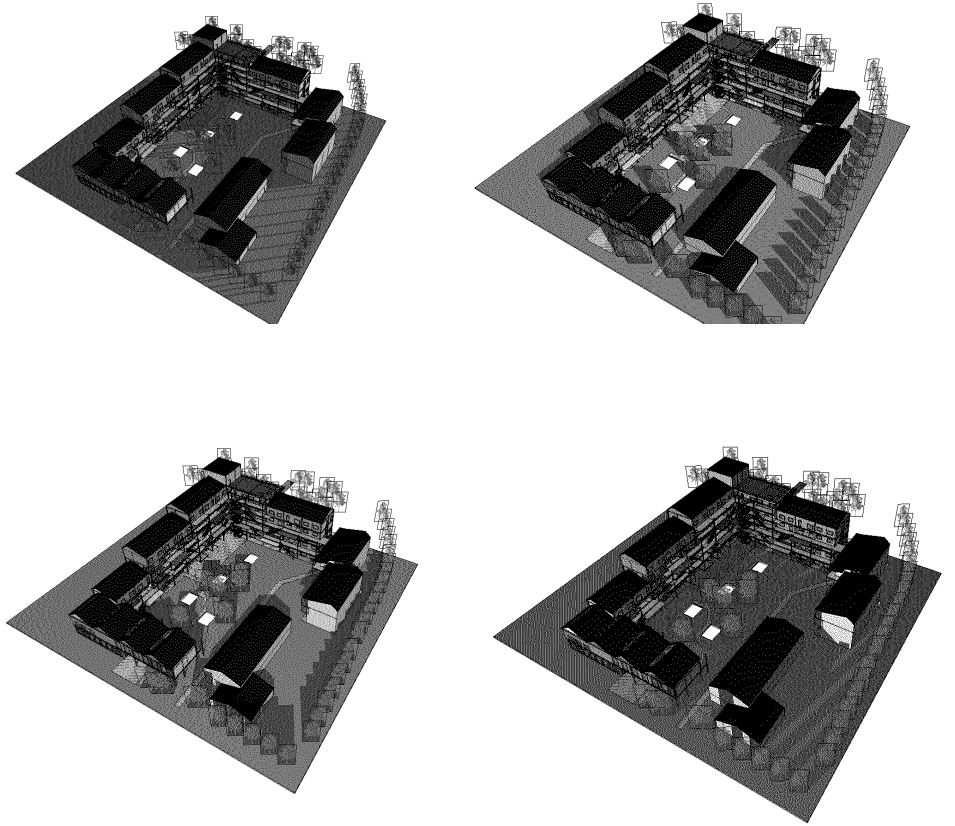

Solstudie, 20 januari

Då byggnaderna håller en låg höjd mot söder, och inte heller skuggas av kringliggande hus, kommer mycket solljus in till den inramade gården. Den har alltså i sitt läge och volymdesign gosa chanser att bli en attraktiv plats att vistas på, inte minst varma sommardagar.

Situationsplan
1:2000

Byggnadens placering är inklämd mellan bostäder och universitet och kommunicerar på olika sätt med sin omgivning. Mot Tornavägen, med en ganska så markant öppning där byggnaderna trappas ned mot gatan och vänder sig mot de mer centrala delarna av lund, samt grannområdet Professorsstaden. Mot LTH-parken finns mindre portiker som låter liv sipra igenom gården och annonserar sig ut mot parken.

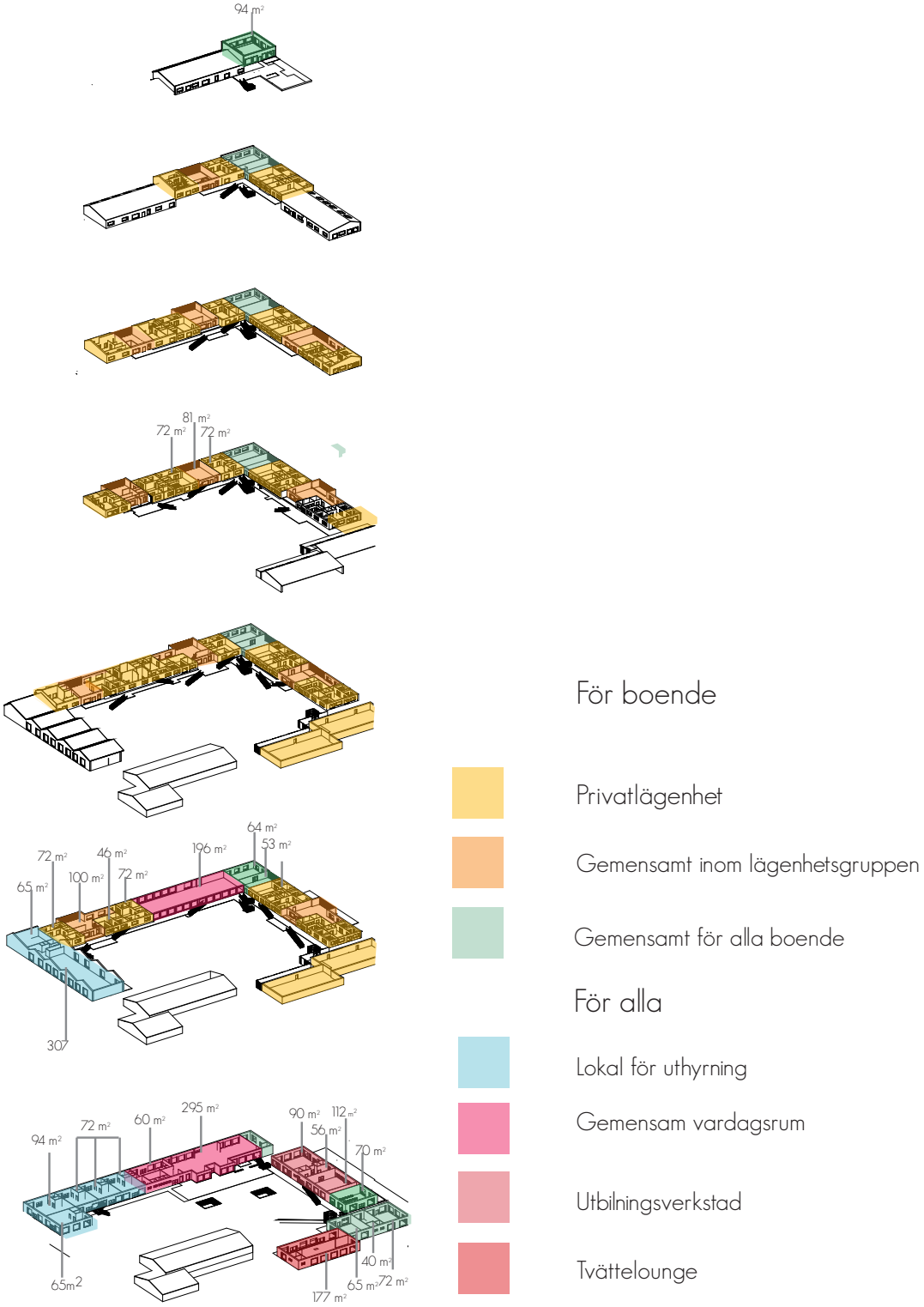

För boende

Privatlägenhet

Gemensamt inom lägenhetsgruppen

Gemensamt för alla boende

För alla

Lokal för uthyrning

Gemensam vardagsrum

Utbilningsverkstad

Tvättelounge

Program och ytor

Bostaden rymmer bostäder för max 230 personer, men här finns en viss flexibilitet av yta beroende av behov. Här finns ett flertal vad jag valt att kalla gemensamhetsbostäder, innehållande just en mer privat zon och en delad zon.

Total boyta: 4 254 m^2
Varav delad: 1033 m^2

Därtill finns ett flertal gemensamma rum för de boende så som mötesrum, rekreationsrum, festlokal etc som understödjer en social närvaro och samverkar mellan de boende och förenar nöje med nytta. Här kan finns möjlighet för de boende att göra saker tillsammans och mötas på ett neutralt utrymme.

Total yta: 782 m^2

Byggnadens entréplan inhyser inga bostäder utan här finns istället lokaler för att skapa mötesplatser mellan de boende och staden. Här finns en lokal för café och studieverksamhet, flexibla rum som kan användas till föreläsningar, klasser eller fest. Tvättstugan har flyttats upp från sin sedvanliga plats i en mörk källare och blivit ett rum man kan vistas i medan man väntar på sin tvätt. Tanken är att detta ska kunna fungera även för de som inte bor i byggnaden. Det finns även en del mindre lokaler till uthyrning som kan fungera som t ex bokader för de boende att starta en verksamhet.

Aktiverade lokaler: 986 m^2

Lokaler för uthyrning: 747 m^2

Gården är även den uppdelad i mer privata och mer offentliga delar. Trots att det inte finns bostäder utan enbart offentlig verksamhet i bottenplan å finns här möjlighet för de boende att grilla, kanske ha gårdsfest och ha tillgång till vistelse utomhus. Därtill finns även tillgång till en stor takterrass .
Uteareor:
Takterrass: 165 m^2
Innergård: 2960 m^2

Upplåtelseform: Hyresrätt. Troligen genom samarbete mellan LKF och Migrationsverket

Administrativ yta: 176 m^2

Lokaler för uthyrning
Vardagsrum för alla
Sopsortering
N
Utbildningsverkstad
Cykelförråd för boende. Ställ i flera våningar
Fastighetsvärd
Tvättlounge
Entreplan
1:500

Kring gården samlas här lokaler som inhyser de aktiviteter som är tillgängliga för hela området. De är anpassade för att gynna gemenskap, lärande och utbyte. Rummen i entréplan samverkar med gården för att skapa en trygg och lärorik miljö för de boende och samhället omkring att kunna mötas, passivt eller aktivt, på ett relativt neutralt plan. Samtidigt får de boende ett övertag då genom att de har en starkare koppling till byggnaden.

Rör man sig genom hela byggnaden behöver man röra sig både inom och utomhus, vilket bidrar till att hela tomten engageras av byggnaden och dess aktiviteter.

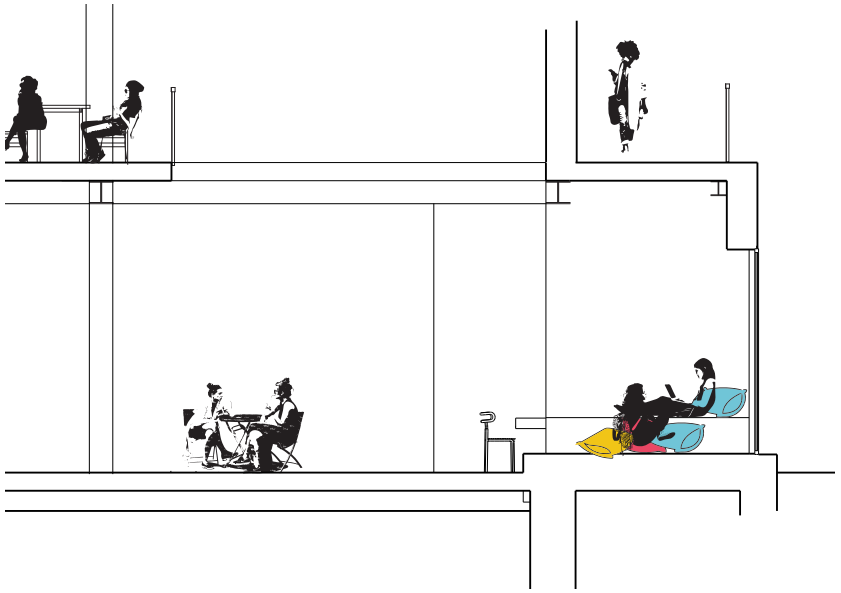

Sektion A-A
1:100

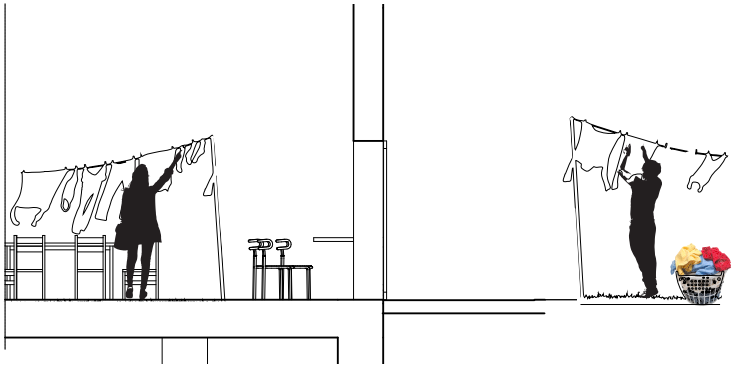

Sektion B-B
1:100

Förutom bostäder och lokaler som bildar det publika rummet har jag skapat lokaler som kan ännvändas i ett mer kommersiellt syfte och blir som ett sorts bokaler. Dessa är skapade med tanke att kunna hyras av de boende som på så sätt både kan ge ett upphehälle och en förhoppning om att här kanske startas något som inte finns i området som lockar hit utomstående. Det må vara nära till stan, men som boende i området märker man snabbt att här finns en brist på kommers och aktiviteter som lockar en utanför hemmet eller universitetets föreläsnings och studiesalar.

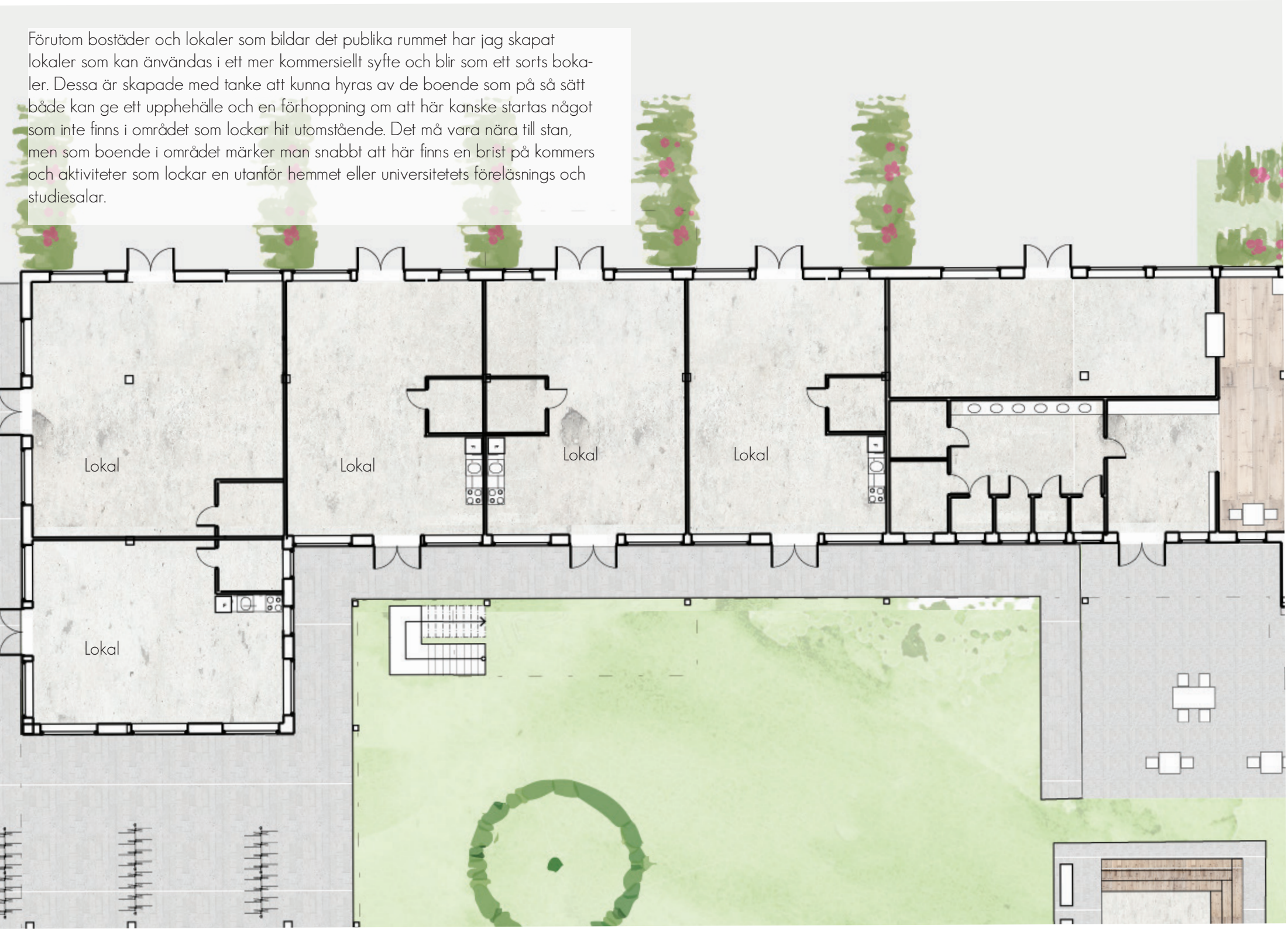

Rummet som fått benämningen 'Vardagsrummet för alla' är en sorts hybrid av ett bibliotek. Här kan man träffa nya människor och gamla vänner för att bara hänga och umgås, studera, hålla språkcafé, äta då här både finns kommersiellt kök och möjlighet att ta med egen mat.

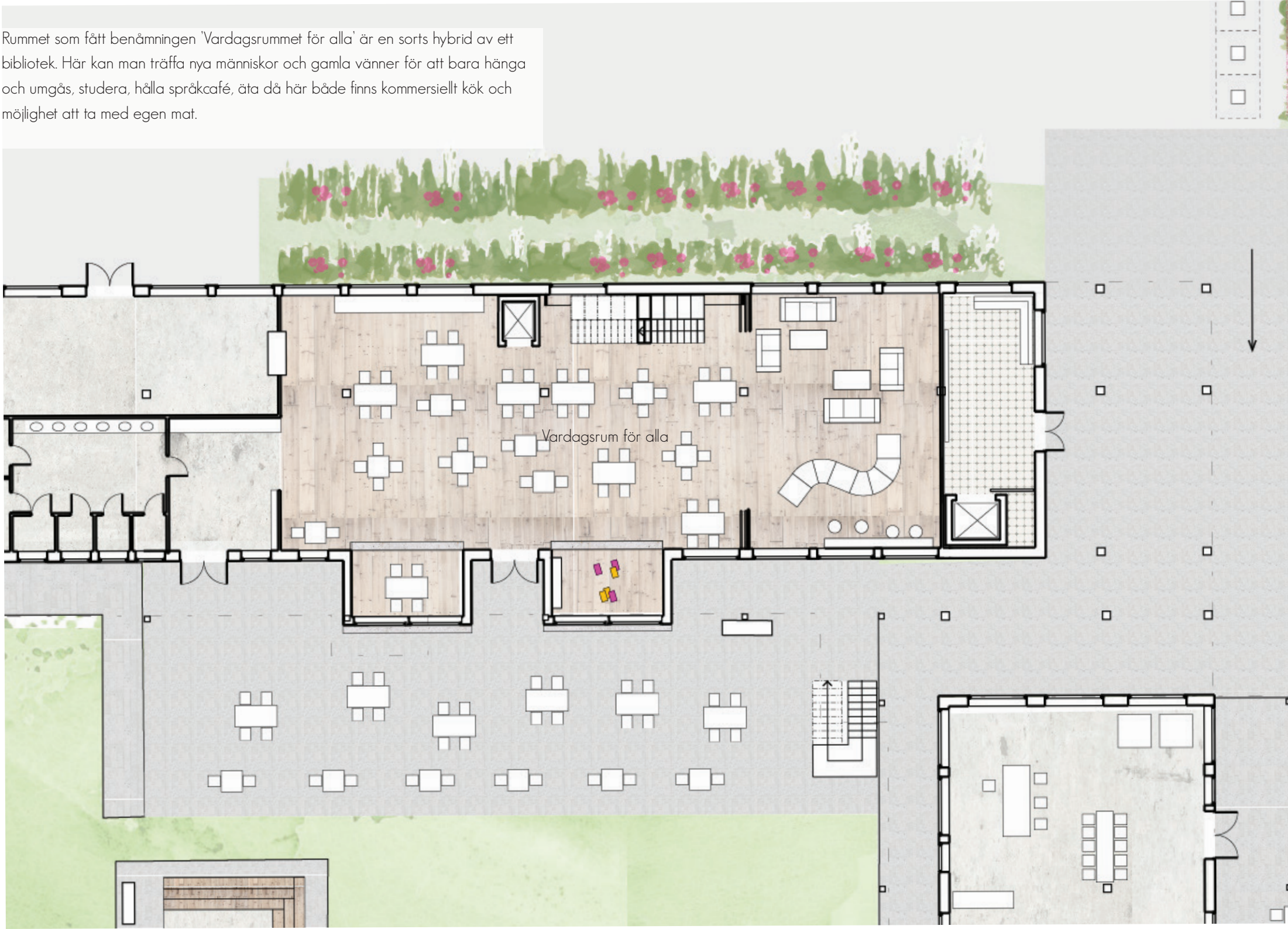

I den östra byggnaden finns utrymme för en sorts utbildnings-verkstad med två större rum, ett för att exempelvis kunna hålla på med aktiviteter som keramik. Det andra rummet är mer ett alltiallorum – för workshop eller fest.

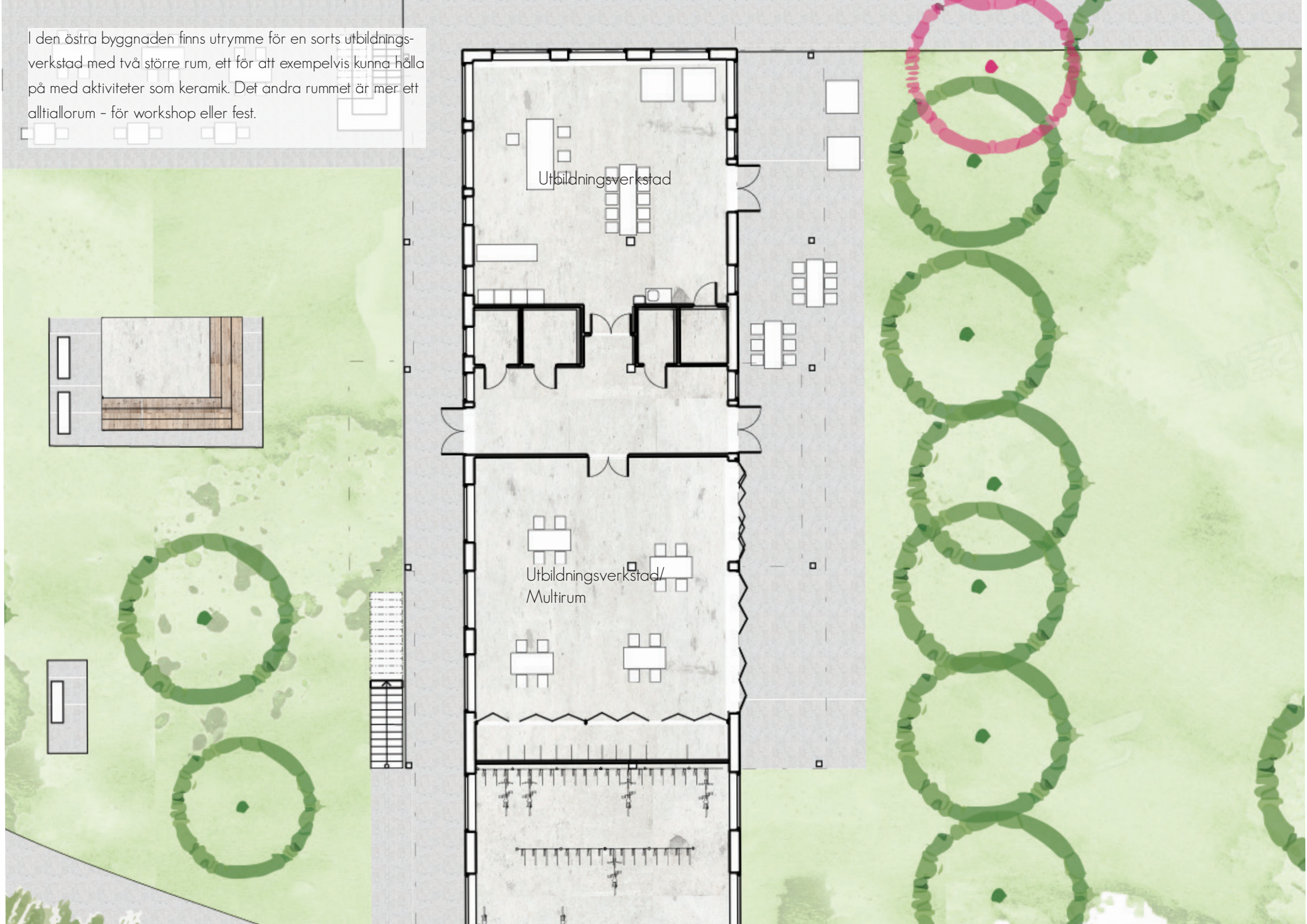

Tvättstugan/loungen i den södra byggnaden är även den utformad som ett rum att kunna uppehålla sig i, oavsett om man bor i huset eller inte. Exempelvis kan man sitta här och läsa en bok eller dricka kaffe medan man tvättar. De olika rummen är regisserade till en viss grad för att starta en konversation, men inte i så stor utsträckning att de bestämmer samtalsämnen.

Gården är uppdelad för att skapa olika rum. Här finns en avgränsad del som blir mer privat och blir ett bihang till tvättloungen med möjlighet att hänga upp tvätt då vädret tillåter, vilket erbjuder ett miljövänligare alternativ till torkskåp samtidigt som ett framhäver en känslan av en hemmiljö snarare än en offentlig byggnad. Här finns en möblerad del med sittplatser och grillmöjligheter, perfekt för att locka till sig utomstående och skapa en avslappnad miljö. Tanken är även att denna del ska kunna användas privat till de boende för exempelvis en gårdsfest. I övrigt finns en mer fri öppen grönyta som exempelvis kan användas till sport och lek.

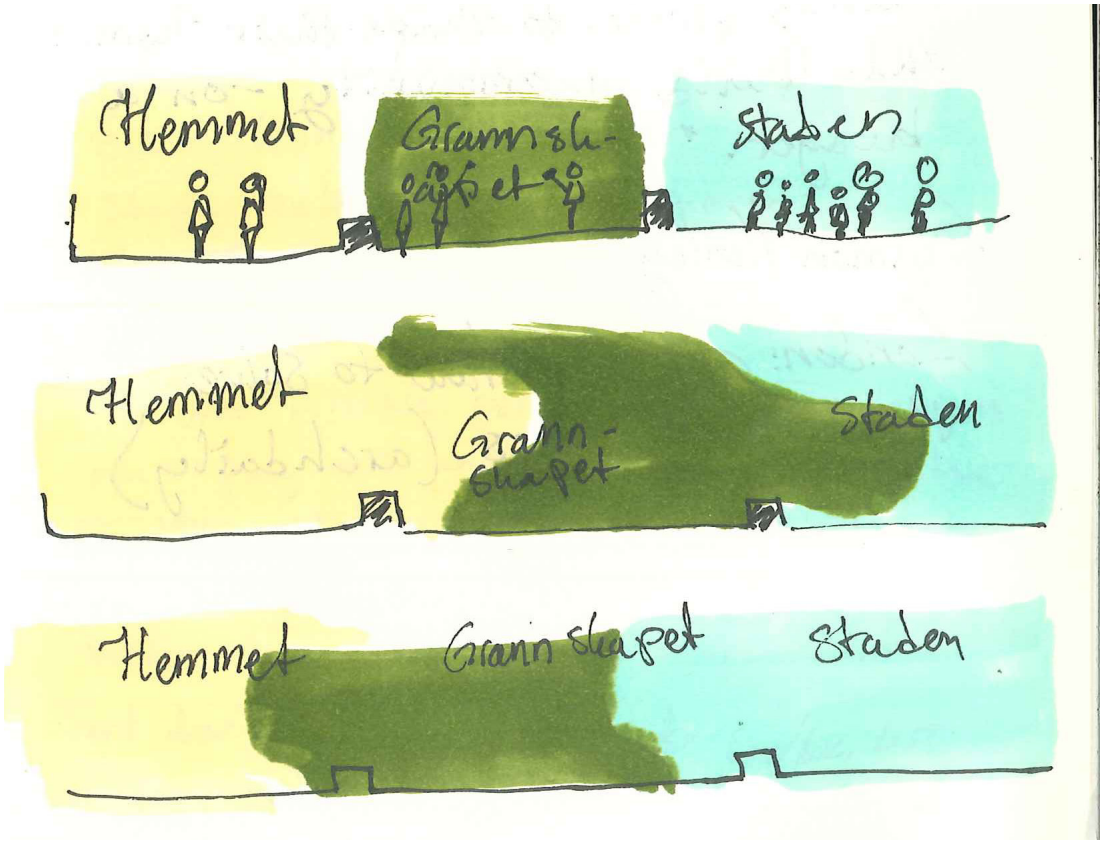

Gränser

Viktigt i projektet är tanken om gränsdragning så det är många delar som kräver olika nivåer av privat och offentligt. Möjlighet finns för att låta dessa gränser bli mer eller mindre rörliga, men det krävs att de boende exempelvis väljer att öppna gränsen till besökare och att de känner att de har tillgång till en frizon. För att få till ett socialt sammanhang krävs att det också finns utrymme för en motpol, möjligheten att stänga dörren om sig och få vara ifred. En idé om att få in mer kontakt mellan de boende och således skapa starkare sociala förutsättningar och trygghet som jag använt mig av är att dela upp huset i mindre grannskapsgrupper.

Viktigt i byggnadens gestaltning har varit loftgångarna som central kommunikation som, då de främst är till för de som faktiskt bor i byggnaden, blir det största och mest tydliga filtret mellan de olika graderna av gemenskap/offentlighet och den privata sfären. Loftgångarna har därför inte enbart skapast som ett sätt att ta sig upp eller ner i huset, utan som ett platsbildande element för liv och rörelse. Man rör sig utanför byggnaden och får på så sätt en överblick över dess uppbyggnad. I denna har det även skapats platser i form av balkong/uteplats som både sträcker sig inåt gården. Loftgångarna ger även de boende något mer makt och kontroll över byggnaden än vad besökarna har då det erbjuder dem en överblick över tomten innan man stiger ner på markplan. Att ge de boenden förutsättningar för makt över byggnaden är viktigt för att de boende ska känna sig trygga och ge dem en distans mellan det nya sociala och det intima hemmet.

Entréerna till lägenheterna är även indragna för att skapa markera övergången till en ny grad av "privathet". Loftgångarna knyter på detta vis ihop arkitekturen både fysiskt och visuellt. Trapporna har såvida gestaltats med en stark gul färg, som sticker ut och signalerar sig samtidigt som de ger en vacker färgklick till huset.

Ensam flyttar in

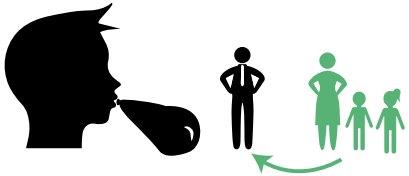

Familjen flyttar in

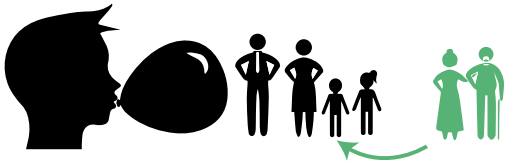

Fler flyttar in

Några flyttar ut

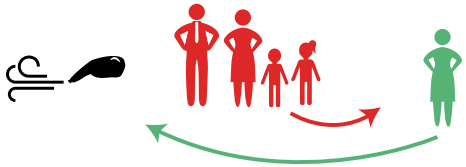

Ny flyttar in

Jag ville även få in en viss tanke om flexibilitet och temporäritet i byggnaden. Båda kommer av behovet att kunna, i någon form, hantera ett ojämnt flöde av människor, som exempelvis de som kommer hit själva och senare får hit familj. Det här bygger även på människor som rimligtvis inte stannar på lång sikt. Med temporäritet menas således inte att byggnaden i sig är temporär, men att här finns idé om en byggnadsstruktur som klarar förändring, vilket kan innefatta bland annat mindre rumsmått samt möjligheten att dela rumsligheter med sina grannar.

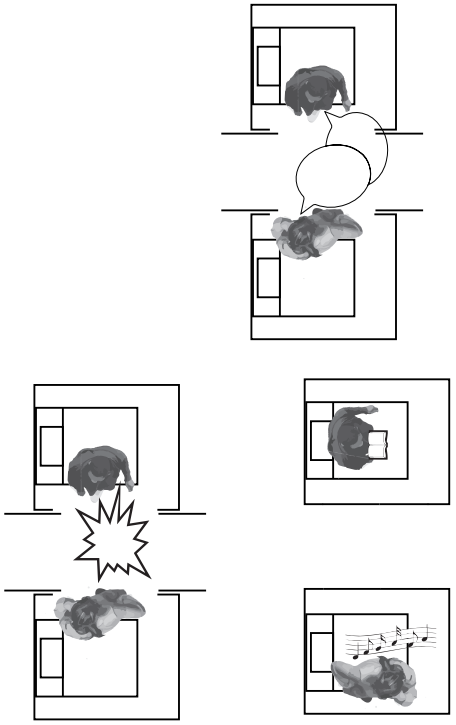

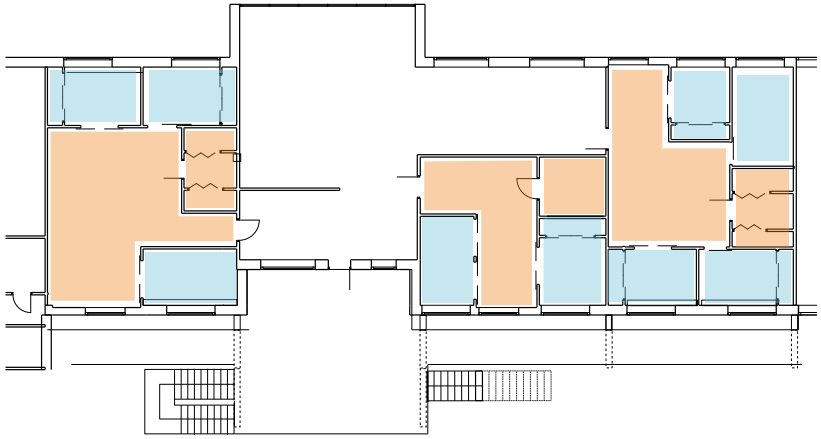

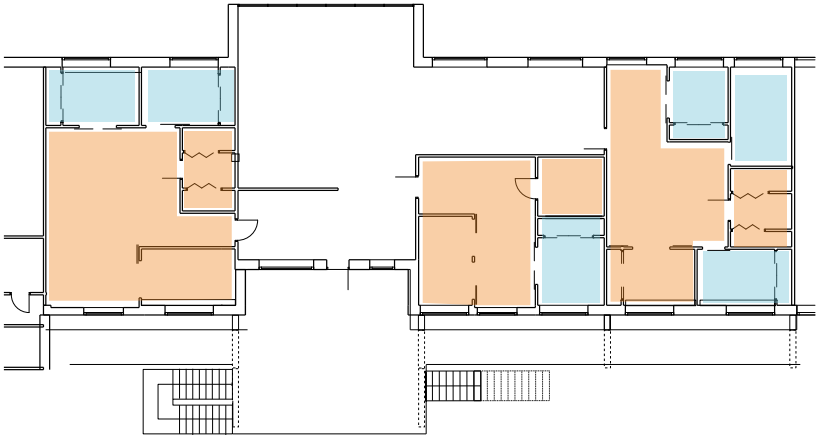

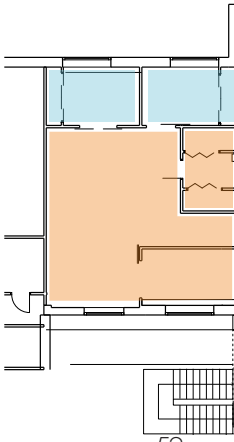

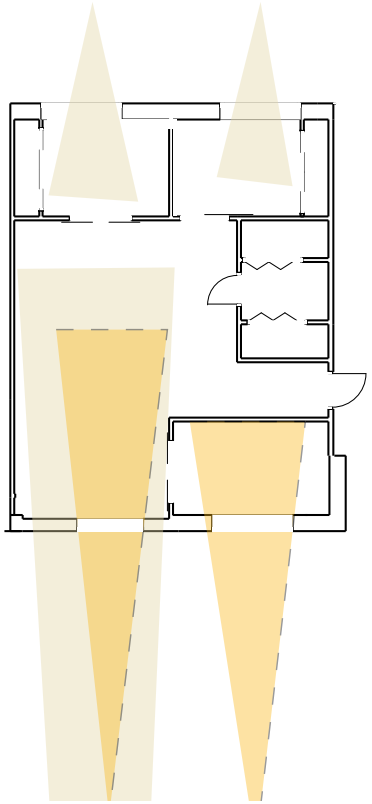

Då det lätt blir en viss otrygghet i en byggnad där flytt hela tiden är närvarande och man dessutom försöker föra in samhället i byggnaden blir iden om en nära kontakt inom grannskapet viktigt samt att hålla en viss gränsdragning mellan de tre delarna. Denna gränsdragning kan visserligen vara något flytande, men då på de boendes villkor. En idé om att få in mer kontakt mellan de boende och således skapa starkare sociala förutsättningar och trygghet som jag använt mig av är att dela upp huset i mindre grannskapsgrupper.

För att få in ett mer intimt socialt sammanhang sätts lägenheterna ihop i mindre sammanhang med delat utrymme mellan de närmsta grannarna - en sorts hybrid mellan studentkorridor och kollektivboende likt Sofielunds kollektivhus.

Lägenheterna är baserade på designprinciper som till största del handlar om möten. Ett gemensamt kök samt mer vardagsrumslika ytor delas mellan de närmsta grannarna. Kopplade till dessa gemensamma ytor finns lägenheter som delas av familj eller närmare rumskamrater. Viktigt har även varit att det ska finnas möjlighet att få ett privat utrymme. Därtill har dagsljus samt flexibilitet varit viktiga designparametrar. Alla rumsligheter förutom våtutrymmen har tillgång till fönster. Därtill har kanalplast använts i vissa utrymmen där det behövs ljus men inte insyn. Då byggnadens konstruktion består av pelar-balk system kan man relativt enkelt slå ut en vägg för att ändra planlösningen vid behov. då inga är bärande. Vill man göra en mindre drastisk ändring kan man utnyttja skjutdörrarna till att hålla rummen mer eller mindre stängda.

Min gestaltning skapas på det här sättet en koppling från den enskilda individen till gemenskapen inom lägenheten och vidare inom huset och sist ett möte med världen utanför.

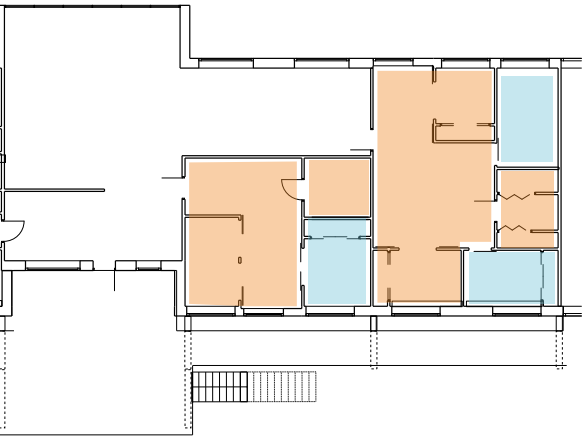

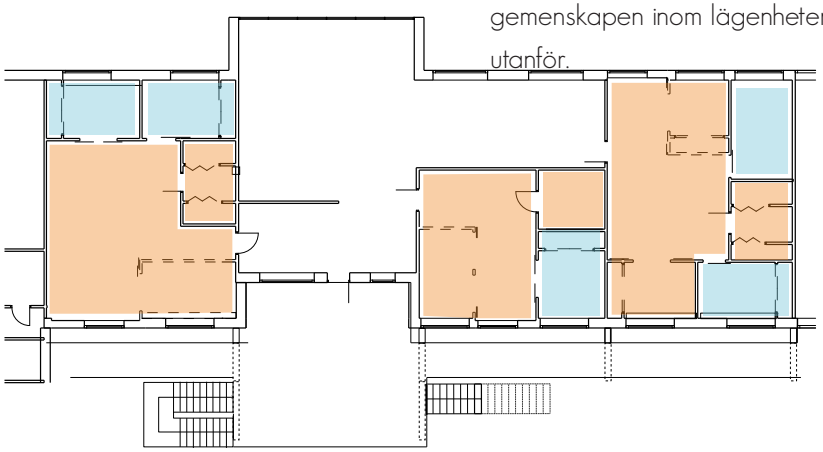

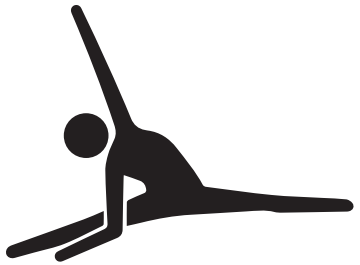

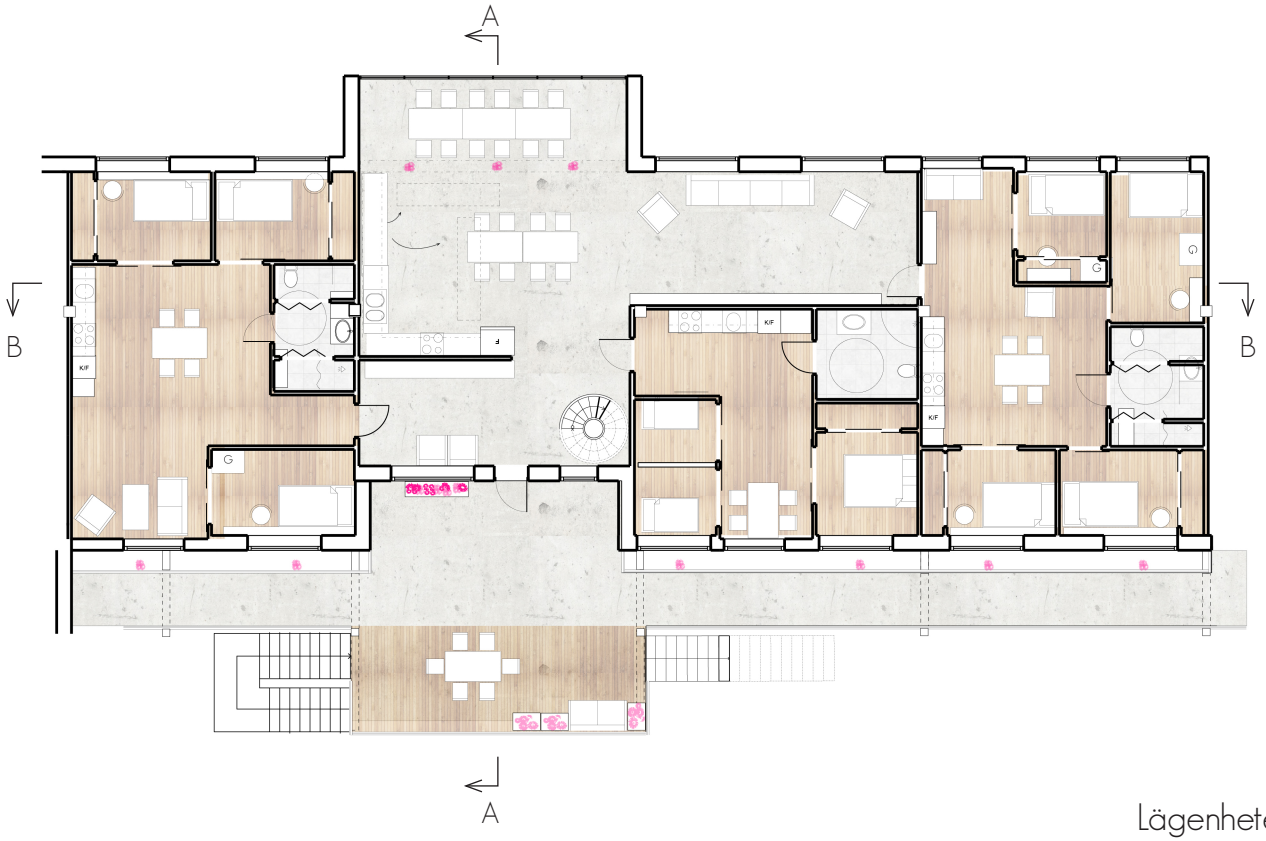

Lägenheter exempel
plan 1
1:200

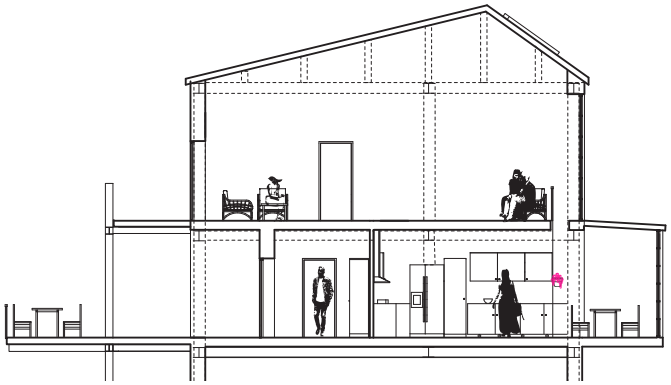

Sektion A-A
1:200

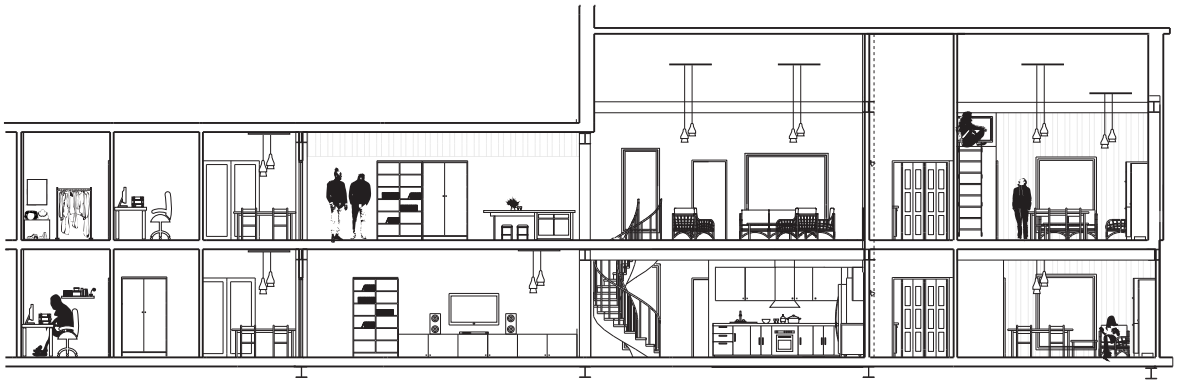

Sektion B-B
1:200

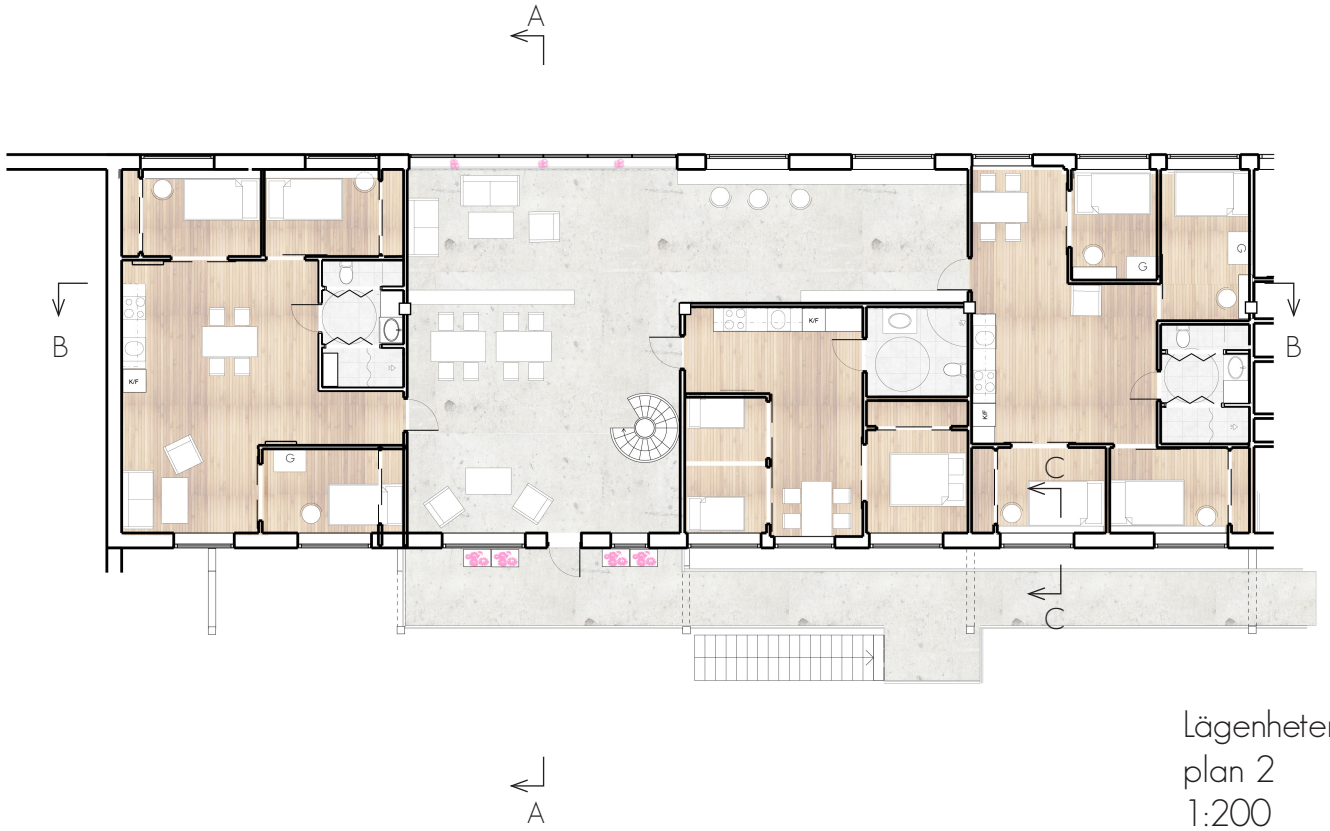

Lägenheter exempel
plan 2
1:200

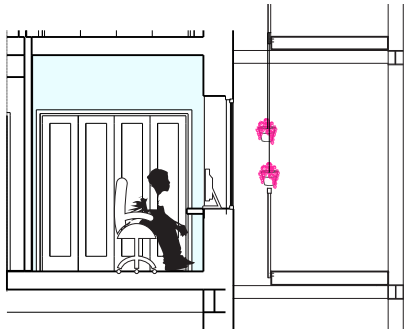

Sektion C-C
1:200

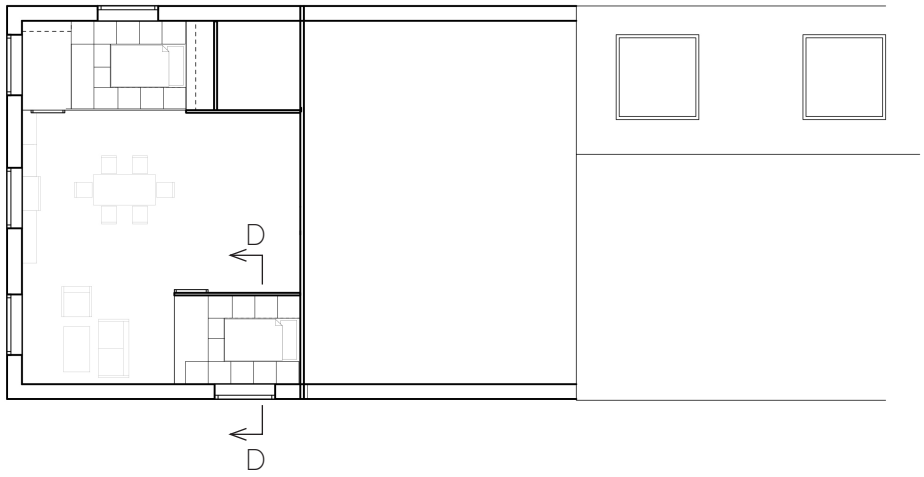

Lägenheter exempel
Sovloft
1:200

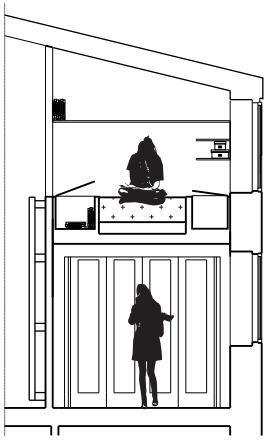

Sektion D-D
1:200

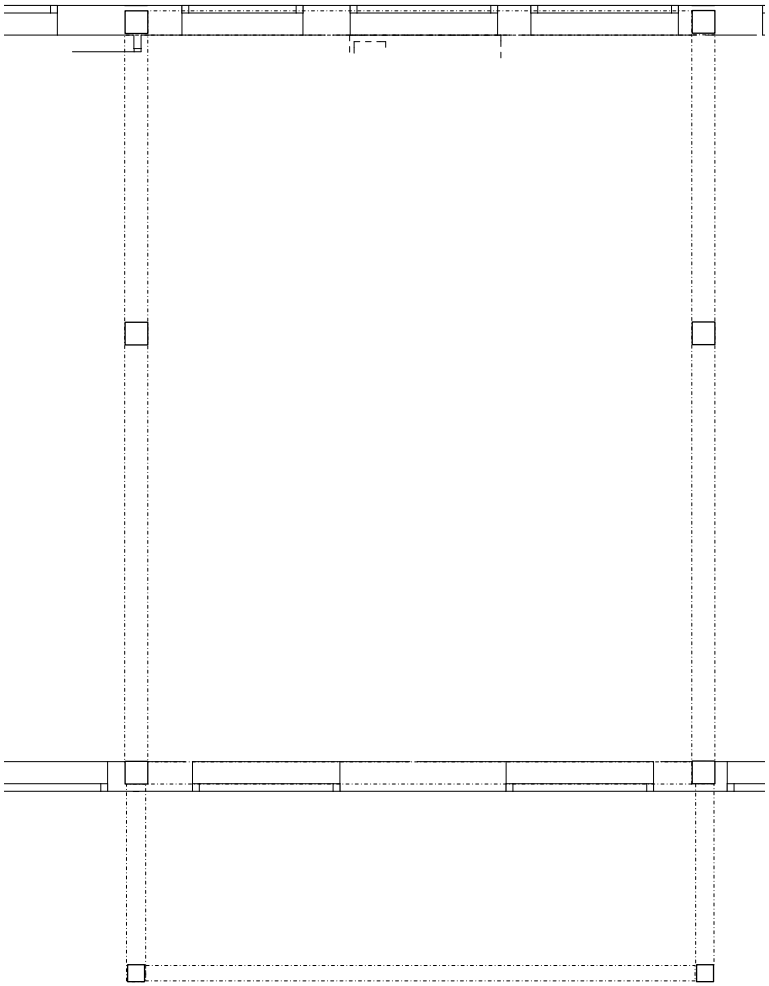

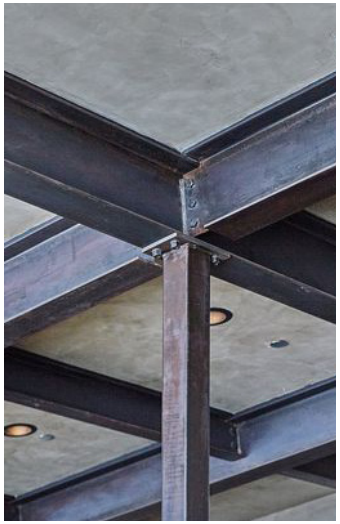

Materialval

Materialet i fasad är tänkt att vara gult tegel i bottenplan som återanvänds från den byggnaden som rivs, detta skapar en sockelvåning som sedan övergår till en mörkare plåtfasad som relaterar till helsingkrona tornet.
Materialskillnaden signalerar också skillnader i mellan det offentliga och det privata.

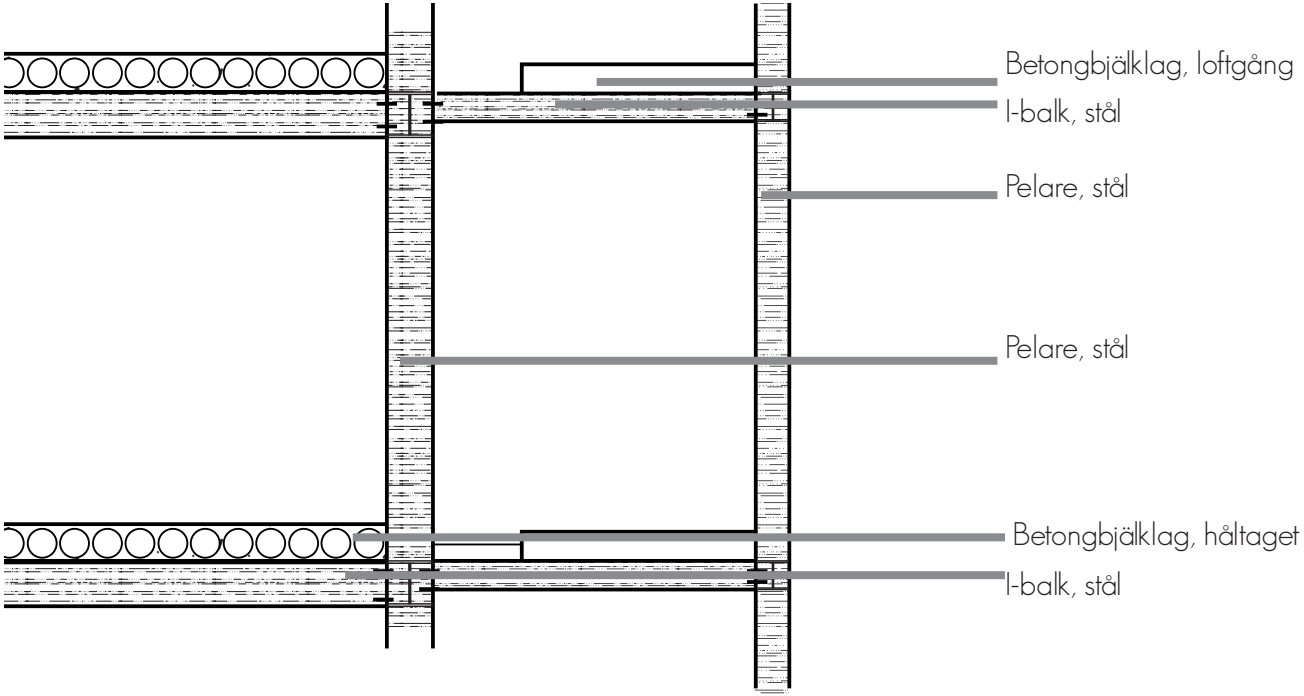

Pelar-balk konstruktion
1:50

En våning upp börjar bostäderna. I bostadens hörn finns gemensamma lokaler tillhörande de boende. Huvudidéen är att man rör sig upp i byggnaden via loftgångar vilka även breder ut sig och bildar balkonger, ibland i samband med ett indrag vid lägenheternas entreer.

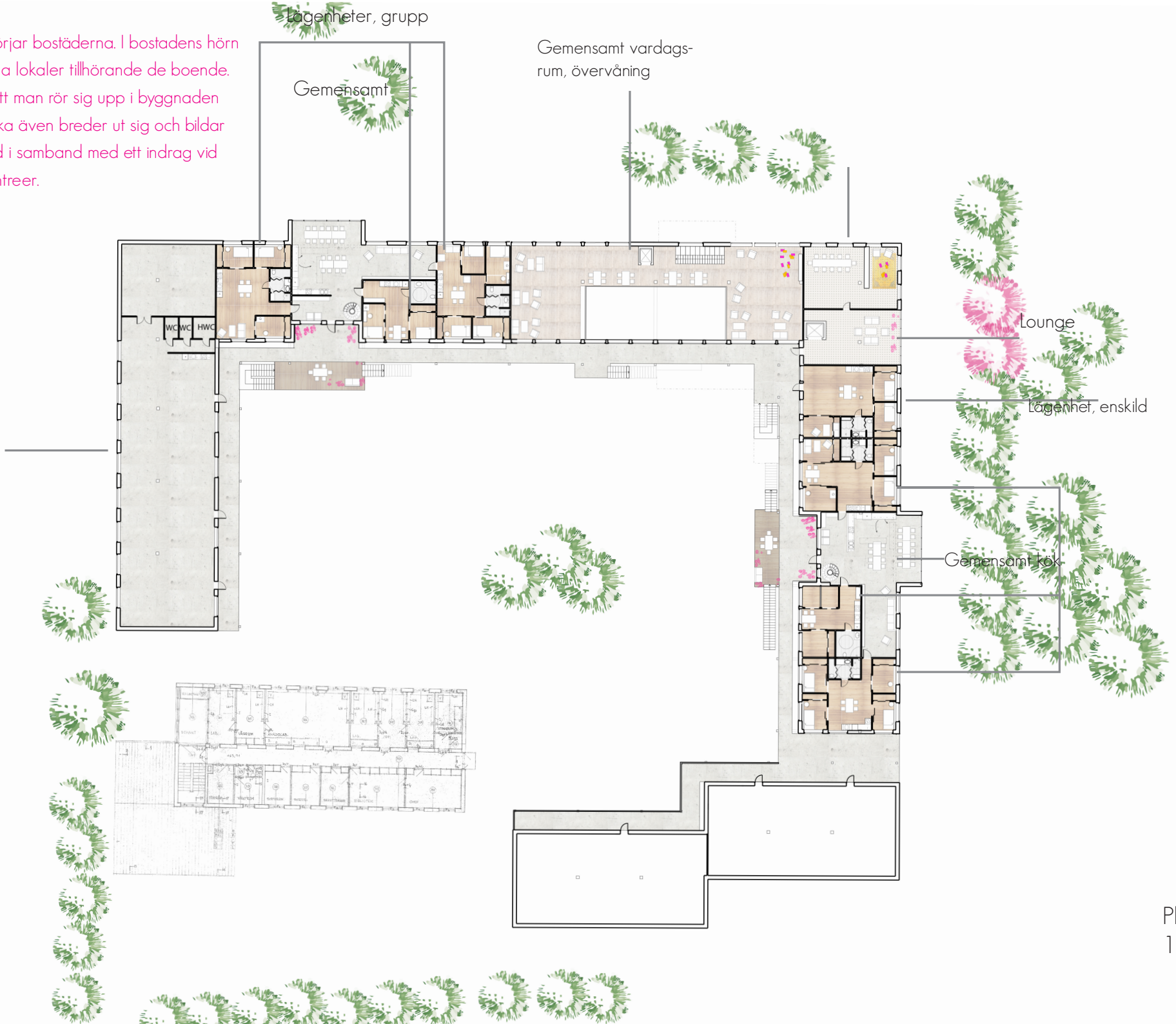

Plan 1
1:500

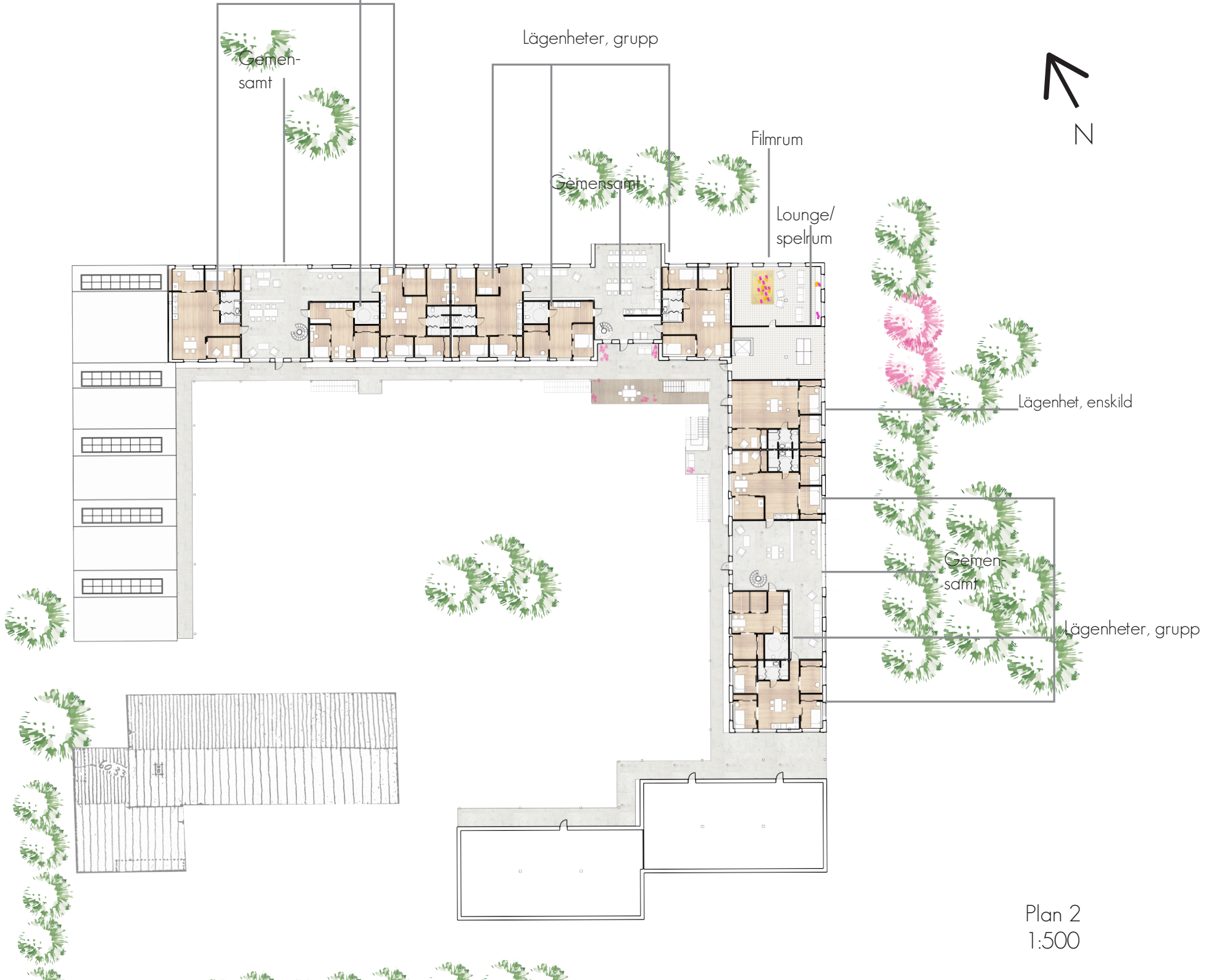
Gemen-
samt
Lägenheter, grupp
N
Filmrum
Gemensamt
Lounge/
spelrum
Lägenhet, enskild
Gemen-
samt
Lägenheter, grupp
60,33

Plan 2
1:500

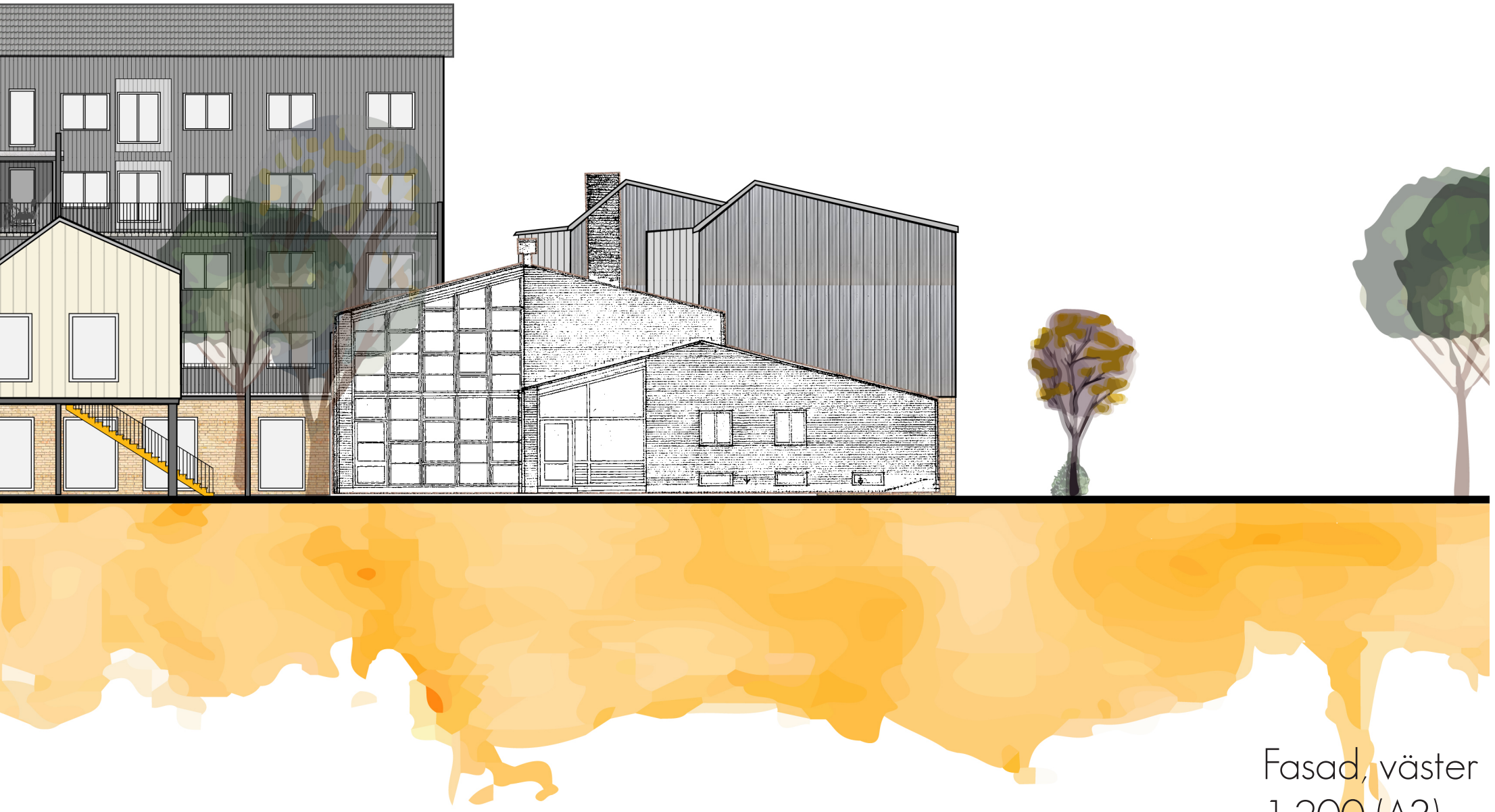

Fasad, väster
1:200 (A3)
1:400 (A4)

Fasad, öster
1:200 (A3)
1:400 (A4)

Byggnadens form och fasad är något återhållsam i sina färgtoner för att låta den gular trappan som slingrar sig hit och dit upp för byggnaden sticka ut. Det är även en sorts tom kanvas åt de boende att sätta sin prägel på byggnaden-

Husets stomme och bottenplan är tänkt att vara stabilt och hållbart, en robust kärna, medan inneväggar såväl som fasad blir en nättare och mer flexibel utstrålning. Där finns även en viss industriell känsla som plcokats upp från de den tidigare belägna byggnaden.

Fasad, söder
1:200 (A3)
1:400 (A4)

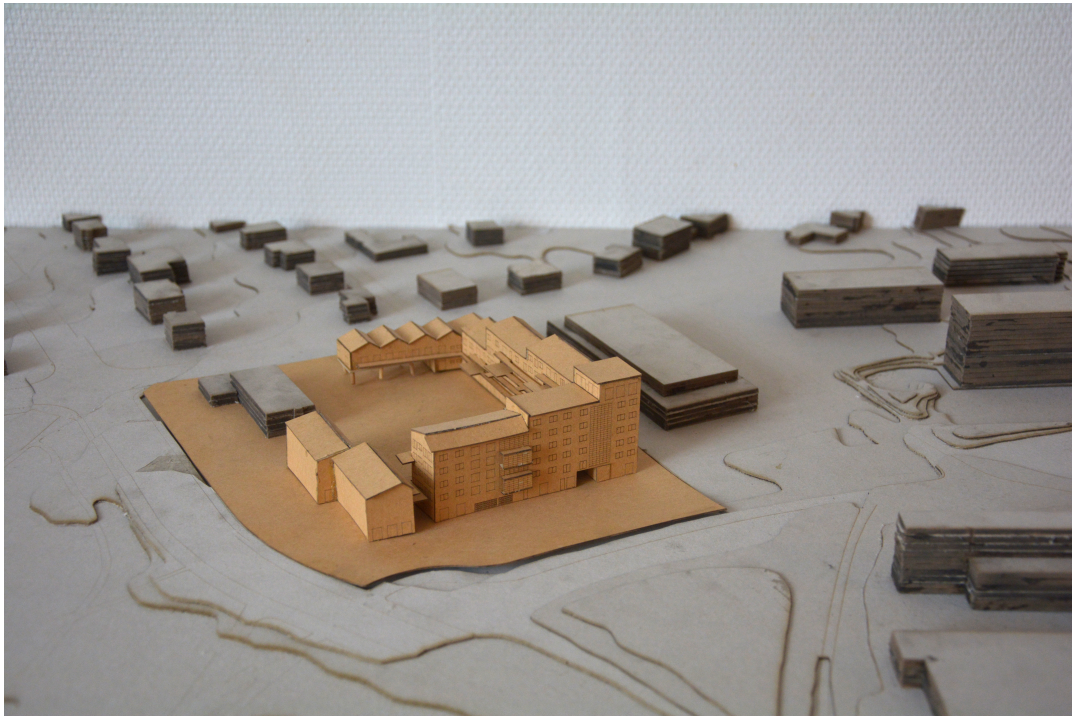

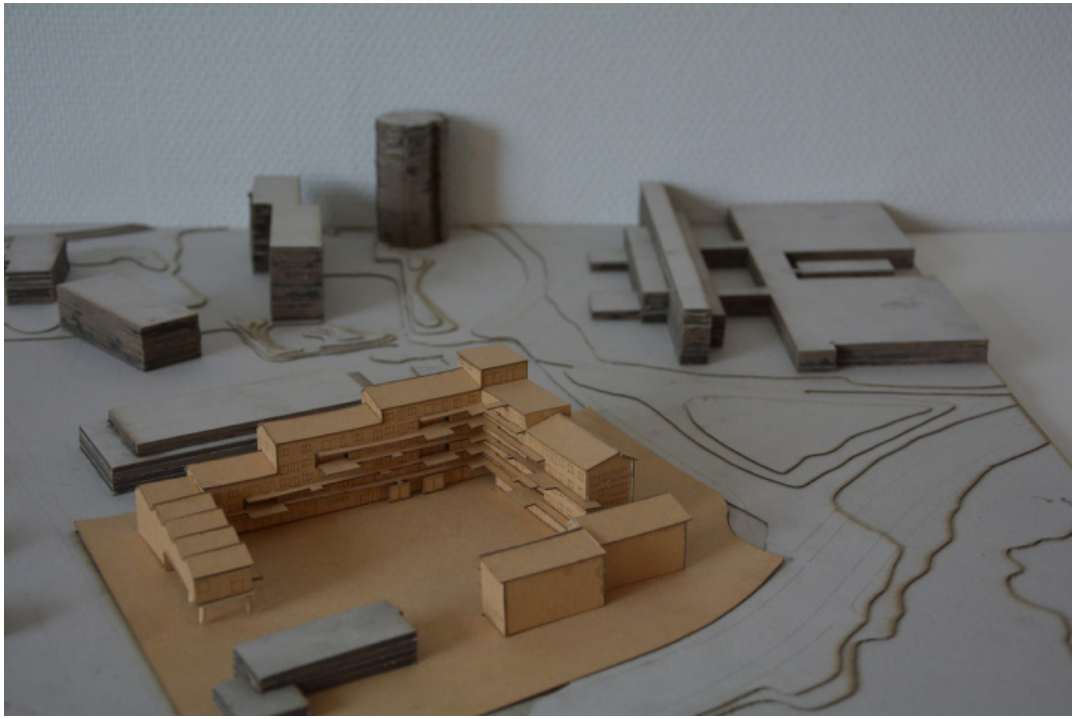

Resultat och diskussion

Genom att undersöka projektet både genom inläsning, fältstudier parallelt med undersökande gestaltning har jag kunnat sätta en del parametrar och verktyg som kan besvara frågeställningen "*Hur kan vi som arkitekter använda våra verktyg för att skapa ett hem för en tillfällig vistelse som erbjuder olika typer av möten och social interaktion både internt och med sin omgivning?*". Den färdiga gestaltningen har blivit ett exempel på hur detta skulle kunna se ut. De främsta paramtrarna för byggnaden som fastställts i konceptet (se s. 35) hjälper gestaltningen att skapa just ett hem för flyktingarna, men som interagerar och skapar en social miljö både internt och med sin omgivning.

Alla dessa parametrar har jag lyckats undersöka i gestlatningen och den resulterande byggnaden blir alltså ett konkret exempel hur dessa verktyg skulle kunna tillämpas i ett projekt.

I min ambition att skapa ett tryggt boende för nyanlända och att försöka skapa en social hub för alla utomstående i en och samma byggnad har jag hittat både en typologi som har en hel del spännande element, som man kanske främst finner i de mindre utrymmena som t.ex. platserna vid loftgångarna samt de indragna entréerna. Det finns alltid en risk för att de mer publika delarna ligger och skaver en aning mot de boendes delar. Kanske är det för svårt att sammanfoga dess två världar så tätt inpå varandra. Dock tror jag att ha det utvändiga trapphuset vilket ger de boende god överblick över gården innan de går ner i den publika världen verkligen blir det mest effektiva filtret eller fogen mellan dessa två världar. Dessutom ger de boende något mera kontroll och makt över området. Loftgångarna hjälper dessutom till att även filtrerar även mellan de boende och gör det sociala utrymmet mer lätthanterligt.

Då gestlatningen uppfyller huvuddragen av de parametrar som sats upp tror jag att det hela skulle behöva mer bearbetning, framförallt ur ett socio-ekonomiskt perspektiv, för att fungera bättre. Vad gäller rumsligheterna, tror jag att byggnaden mått bra av att få fler mindre intima utrymmen och vrår, framförallt i de mer publika delarna.
Jag tror genrellt att byggnaden fick något stora mått generellt och hade mått bra av att effektiviseras och tajtas till. De publika utrymmena skulle må bra av att bearbetas med samma rumsliga komplexitet av zoner och filter som bostadsdelarna.

Mitt val av plats var lyckat då platsen både i sig är i behov av ett lyft, men också är en intressant plats som har mycket att erbjuda om den arbetar ihop med området. Gestlatningen hjälper till att bättre koppla ihop LTH och Professorsstaden då den tar an de båda skalorna, men samtidigt för in någor nyttt. Exponering till universitet och närheten till stan, är även två viktiga ingredienser som ger byggnaden i sig kraft

Formmässigt kanske byggnaden hade mått bra av att vara mer uttrycksfull och mindre konventionel för att förstärka att här är något nytt, både för att locka till sig nyfikenhet och skapa ett erkännande att den inte heller är anpassad för normen. Åh andra sidan finns här en annan komplexitet som kanske inte nödvändigtvis mår bra av att även bli estetiskt komplex för sakens skull. Ambitionen var ju även att skapa något som står sig i området såväl idag som med tiden. Risken blir att byggnaden spretar för mycket mellan viljan att sticka ut och viljan att passa in, vilket hade kunnat vara en intressant dualism att undersöka i sig.

Metoden att arbeta med inläsning, skrivande och gestlatning parallelt tror jag har varit väldigt givande för projektet och gjort det möjligt att kunna låta analyser påverka gestlatningen, men även att låta gestlatningen påverka exempelvis val av inläsningsmaterial, uppsättning av parametrar etc. Så som arbetet är upplagt får man en god överblick över frågorna kring invandring och integration inom arkitekturen, ett ämne som inte känns nog utforskat. Där finns gott om socionomisk och socioekonomisk litteratur, men inte alltför mycket kring arkitekturens roll i detta.

Ett problem jag stötte på med arbetet var att det kanske ämnar ta sig an för mycket, för många parametrar och vill för mycket övergripande. Kanske hade projektet mått bra av att få en mer begränsad och mer specificerad frågeställning och syfte så att jag kunnat gå gå något djupare in i min efterforskningen som jag upplevde som något spretig, om än väldigt intressant och givande. Exempelvis hade jag kunnat fokusera mer på bostadstypologin och mindre på publika utrymmen. Samtidigt har utgångspunktens bredd gett mig många verktyg att använda som skulle kunna användas för att arbeta vidare med dessa väldigt svåra frågor. För mycket av det som har med integration och arkitektur att göra kanske inte nödvändigtvis har tydliga svar, men där behövs kanske nya verktyg eller nya sätt att tillämpa de verktyg vi redan har för att ta sig ann skapandet av hem för flyktingar.

Källor

Aabø, Audunson, Vårheims, How do libraries function as meeting places? Library & Information Science Research 32 (2010)
[Tillgänglig: https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/3099/article.pdf?sequence=5 2016.08.07]

Arkitekten nummer 12, En ny svensk modell, Sveriges Arkitekter 2016

Boverket, Bostadsbristen ur ett marknadsperspektiv, 2012
http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2012/bostadsbristen-ur-ett-marknadsperspektiv.pdf [Tillgänglig: 2016.06.22]

Björstadius, Urban, Billiga bostäder och ohälsosam arkitektur, Sveriges Radio 2016
http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/677729?programid=1302 [Tillgänglig: 2016.04,04]

Camara, Linda och Holmström, Cecilia, Agera snabbt och tänk långsiktigt!, 2015.10.17
http://fastighetsnytt.se/2015/10/agera-snabbt-och-tank-langsiktigt/ (arkitekter diskuterar [Tillgänglig 2016.06.30]

Cisicon, Community med smart boende för nya forskarbostäder vid Sparta i Lund, 2016
http://news.cision.com/se/medicon-village/r/community-med-smart-boende-for-nya-forskar-bostader-vid-sparta-i-lund,c9916213 [Tillgänglig 2016.04.04]

Europaportalen, Flyktingkrisen får EU att närma sig Turkiet, 2015
https://www.europaportalen.se/2015/10/flyktingkrisen-far-eu-att-narma-sig-turkiet [Tillgänglig 2016.05.07]

Ghel, Jan, Life between buildings: Using public space, Three types of outdoor activities och Life between buildings (1987) i Larice, Michael & Macdonald, Elizabeth (red.) (2007). The urban design reader . London: Routledge 2007

Johansson, Marcus och Khakhee, Abdul, Exkludering och maktlöshet i den mångkulturella staden i Elander, Ingemar (red.), Den motsägelsefulla staden: vardagsliv och urbana regimer . Lund: Studentlitteratur 2001

Hur KiM skapade SoKo, Kollektivhus i Malmö
https://kollektivhus.wordpress.com/sofielunds-kollektivhus/ [Tillgänglig:2016.05.05]

Koll, Andrew , AD Classics: Unité d'habitation / Le Corbusier, Archdaily, 2010
(https://www.archdaily.com/85971/ad-classics-unite-d-habitation-le-corbusier [Tillgänglig: 2016.07.28)

Mitt i världen, Migrationsverket 2016
http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Migrationsverket---mitt-i-varlden-2015.html [Tillgänglig: 2016.05.04]

Informationsfilm om lagändringen från den 20 juli, Migrationsverket2016
http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nya-lagar-2016/Nyheter/2016-06-22-Informationsfilm-om-lagandringen-fran-den-20-juli.html [Tillgänglig: 2016.06.25]

Flyktingmottagandet i kommunerna, Migrationsverket2016
http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Migrationsverket---mitt-i-varlden-2015/Flyktingmottagandet-i-kommunerna.html [Tillgänglig 2016.04.15]

Statistik, Migrationsverket 2016
http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik.html [Tillgänglig: 2016.07.08]

Begränsade möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige , Migrationsverket, 2016
https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Aktuella-fragor/Begransad-ratt-till-uppehallstillstand-i-Sverige.html [Tillgänglig:2016.07.28]

Nylander, Sverige är världsbäst på bostadsbrist, Föreningen för samhällsplanering 2016
http://www.planering.org/plan-blog/2016/4/12/sverige-r-vrldsbst-p-bostadsbrist [Tillgänglig: 2016.07.06]

Olsson, Sören, Byggd miljö som förutsättning för socialt i Nylander, Ola (red.), Bostadens rum: Chalmersarkitekter om bostadens kvalitet . Stockholm: Axl Books Olsson, 2007

Schroeder, Simona, Architecture and Asylum, UCL Bartlett 2014
[Tillgänglig 2016.09.11: http://unit-21.com/wp-content/uploads/2014/06/Simona-Thesis.pdf]

Sofielunds kollektivhus 2016
http://www.sofielundskollektivhus.se/

Sofielunds Kollektivhus, bofaktablad 2014.
http://www.sofielundskollektivhus.se/wp-content/uploads/2014/07/l%C3%A4genheter-bofakta-140301.pdf [Tillgänglig 2016.05.15]

Extra flytkingkrisen, SVT 2015
http://www.svtplay.se/video/3402561/extra-flyktingkrisen/extra-flyktingkrisen-extra-flykting-krisen [Tillgänglig 2016.01.20]

TT, EU-stöd lovas Turkiet i flyktingkris, i Sydsvenskan 2015
https://www.sydsvenskan.se/2015-10-06/eu-stod-lovas-turkiet-i-flyktingkris [Tillgänglig: 2016.04.06]

Wellhagen, Björn & Weiss, Lennart, SVD 2015
https://www.svd.se/en-dyr-losning-att-bygga-tillfalliga-hus [Tillgänglig: 2016.07.06]

"Tietgen Dormitory / Lundgaard & Tranberg Architects" 2014. ArchDaily.
(https://www.archdaily.com/474237/tietgen-dormitory-lundgaard-and-tranberg-architects [Tillgänglig: 2016.07.06]

Bilder

Archdaily 2014
https://www.archdaily.com/474237/tietgen-dormitory-lundgaard-and-tranberg-architects/52f303e5e8e44eb123000069-tietgen-dormitory-lundgaard-and-tranberg-architects-photo [Tillgänglig: 2016.04.06]

Bostadsmarknadsenkäten, Boverket, SVT 2016
https://www.svt.se/nyheter/inrikes/grafik-bostadsbristen-under-fem-ar [Tillgänglig: 2016.04.06]

Flickr User: Vincent Desjardins, Archdaily 2010
https://www.archdaily.com/85971/ad-classics-unite-d-habitation-le-corbusier [Tillgänglig: 2016.04.15]

Planer och sektioner över Unité d'Habitation i Frearson, Amy, Brutalist buildings: Unité d'Habitation, Marseille by Le Corbusier, Dezeen 2014
https://www.dezeen.com/2014/09/15/le-corbusier-unite-d-habitation-cite-radieuse-marseille-brutalist-architecture/ [Tillgänglig2016.04.15]

Lindhe, Jens M, Archdaily 2014
https://www.archdaily.com/474237/tietgen-dormitory-lundgaard-and-tranberg-architects/52f303e5e8e44eb123000069-tietgen-dormitory-lundgaard-and-tranberg-architects-photo [Tillgänglig: 2016.04.06]

Burri, Rene 1959
https://pro.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=SearchResult&STID=2S5RYDY3GVLE#/SearchResult&STID=2S5RYDY3GVLE&VBID=2K1HZS6K5N1SP&PN=3&POPUPIID=2S5RYD1X69ZR&POPUPPN=99 [Tillgänglig: 2016.04.15]

KB+Kanozi, planritning Sofielunds Kollektivhus